

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**«МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2021:
Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні:
глобальний, національний та регіональний аспекти»**

XXIV Всеукраїнська науково-практична конференція

ТЕЗИ

Філологія

Миколаїв, 8–12 листопада 2021 року

Миколаїв – 2021

Могилянські читання – 2021 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXIV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. : Філологія, Миколаїв, 8–12 листоп. 2021 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 80 с.

СЕКЦІЯ: ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

**ПІДСЕКЦІЯ: Нові виклики у навчанні професійної
англійської мови студентів-нефілологів**

УДК 378.12:81'243

Войцьо І. М.,
викладач кафедри англійської мови,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Психічне здоров'я – це стан благополуччя, при якому людина вичерпує свої здібності, справляється з нормальним життєвим тиском, працює продуктивно і робить внесок у свою спільноту.

Психічні розлади – це розлади психічного здоров'я людини, які часто викликані поєднанням стресових думок, емоцій, поведінки та стосунків з іншими.

Прикладами психічних розладів є депресія, тривожні розлади, поведінкові розлади, біополарні розлади та психози.

Психічне здоров'я слід розглядати як цінне джерело людського капіталу чи добробуту в суспільстві. Нам усім потрібне хороше психічне здоров'я, щоб процвітати, дбати про себе та взаємодіяти з іншими, саме тому важливо не лише задовольняти потреби. Розглядати людей з певними психічними розладами, але також захищати та сприяти психічному здоров'ю всіх людей та визнавати їхню властивість значення.

Люди з психічними розладами помирають на 20 років молодше, ніж серед населення. Переважна більшість цих смертей спричинена не певною причиною (наприклад, самогубством), а іншими причинами, особливо неінфекційними захворюваннями, які є неприйнятними розпізнано або лікується.

На психічне здоров'я та благополуччя впливають не тільки індивідуальні особливості, а й соціальні обставини, в яких перебувають люди, та середовище, в якому вони живуть. Ці детермінанти динамічно взаємодіють і можуть загрожувати чи захищати психічний стан людини.

Психічне здоров'я є важливою передумовою якості життя, результативності та соціальної участі.

Порушення психічного здоров'я мають широке розповсюдження і коливаються від незначних обмежень психічного благополуччя до важких психічних проблем, що впливають на здоров'я. Вони пов'язані значним чином з індивідуальними та суспільними передумовами та впливають на фізичний стан та поведінку.

Це можна зрозуміти з того, що серед населення поширені такі стани як: депресія, тривожні розлади, залежності та деменції.

Психічні розлади є однією з найбільших громадських проблем в ЄС, задокументовані ВООЗ, оскільки вони є основною причиною інвалідності та третьою за поширеністю причиною загальної захворюваності після серцево-судинних та онкологічних захворювань.

Орієнтовна поширеність психічних розладів у Європейському регіоні ВООЗ у 2015 р. становила 110 млн, що еквівалентно 12 % їх загального населення.

Включення розладів токсикоманії збільшує цю кількість на 27 мільйонів (до 15 %), одночасно включаючи неврологічні розлади, такі як синдром деменції, епілепсії та головного болю, у загальній кількості кількість більш ніж на 300 мільйонів зросла до 50 %.

Дослідження моніторингу здоров'я показують, що частота депресії серед населення з плином часу не збільшується. В амбулаторних умовах, з іншого боку, останнім часом депресія все частіше діагностується. Ці різні події з плином часу можна обговорювати як зміни в споживчій поведінці населення, а також зміну практики діагностики та кодування лікування персоналу.

Ми досліджуємо питання про узгодженість даних з опитувальних досліджень моніторингу здоров'я з платіжними даними з процесу догляду, поглиблених у дослідницькому проєкті «Оптимізована база даних для суспільного психічного здоров'я».

Вибір параметрів, особливо важливих для оцінки психічного здоров'я населення, є предметом дослідницького проєкту «Створення національного нагляду за психічним здоров'ям».

На всесвітній конференції міністрів ВООЗ, у якій взяли участь усі держави-члени ЄС, був представлений постулат та розгорнутий довідник щодо психологічного здоров'я населення. Комісія одностайно прийняла його затвердження, оскільки книга ставить психічне здоров'я в центр громадського життя в цілому і оголошує його ключовим елементом, визначеним Європейським Союзом. Він стверджує, що психічне здоров'я європейського населення – ключовий чинник реалізації стратегічних цілей ЄС, тобто процвітання, солідарності та соціальної згуртованості, а також справедливості.

Європейські цінності та соціальна модель вимагають надавати допомогу тим, хто страждає на психічні розлади та сприяти їхній соціальній інклюзії. Це, мабуть, один із найважливіших результатів процесу, а також звіту та резолюції боротьби із соціальною ізоляцією та стигмою, пов'язаних з психічними захворюваннями.

Ця стигма є причиною того, що люди з такого роду захворюваннями не визнають їх і не звертаються за допомогою. Це не тільки означає, що з нею не розглядається, але й упереджує статистичні дані, що, у свою чергу, означає, що держави-члени та уряди не завжди розглядають це питання як пріоритет, оскільки цифри іноді є оманливими. Отже, боротьба з цією стигмою та соціальною інтеграцією є не просто питанням прав людини і не просто обов'язком, це може мати практичні наслідки для того, як ми зосереджуємось на діях для вирішення пов'язаних з цим питанням.

УДК 378.147.091.33:811.111

Гриженко Г. Ю.,
старший викладач кафедри англійської мови,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

PROS AND CONS OF COGNITIVE EASINESS AT ENGLISH CLASSES

Our brain is constantly at work doing an enormous number of operations even at night when we are asleep. One of the examples of its work is cognitive easiness – a type of signal which shows that everything is going well. Most often we imply behind ‘well’ something we are used to, know well – most of people are conservative about getting new information – it may cause anxiety.

Cognitive easiness usually appears when we like what we do, understand the task and consider the situation familiar. In this case we don't feel the need to concentrate attention and mobilize our efforts. We can afford to ‘drift’ and feel comfortable.

So, on the one hand cognitive easiness can be regarded as an important adaptive mechanism, which lets avoid stresses and choose familiar ways at classes. Being in a comfort zone is very important for learning, especially foreign languages, because such a comfort zone is usually achieved by repeating the same material and exercises again and again, which is one of the main ways of gaining fluency. And every English teacher considers developing fluency of speech as one of his/her priorities.

On the other hand, work without leaving our comfort zone, without getting new information or new ways of doing the familiar things may lead, and often leads to complete relaxing and brings down our critical thinking. Even if breaking through the comfort zone promises us some benefits, we instinctively avoid it, choosing more suitable ways. Everything familiar automatically is perceived as something positive, while everything new - as something unpleasant, or even hostile.

A good example of cognitive easiness may be our choosing goods without thinking after having seen hundreds of commercials on TV. We may buy the product we heard about hundreds of times. We don't trouble making some choice ourselves, following the easiest way. To prove this fact, an American psychologist Robert Zajonc conducted an experiment in two higher educational establishments of Michigan. From time to time, university newspapers published commercials using a word, which didn't make sense, like 'kardiga' or 'saricik'. The non-existing term which appeared often in one newspaper, was nearly not used in another one and vice versa. Finally, the students were asked to evaluate the words and, as it had been expected, the often-used word was perceived positively, while the seldom used word – negatively. Basing on this experiment the scientists concluded that the more we are acquainted with some word, event or notion, the more cognitive easiness we experience. In such state we are ready to believe in everything, not giving our own evaluation.

Taking into consideration such our tendency, some texts, having the same words repeated many times, may be aimed at manipulating our mind and behavior. One of the methods of manipulating our consciousness is repeating some key phrases many times so that it becomes difficult for us to distinguish what is true information and what is false. Even the way the text is published may matter – if you have to choose the right answer making some multiple choice, one of the answers which is typed in capital letters may seem the proper choice, while in fact it is not.

So, if we want to teach students not to be trapped by stereotypes, to use critical thinking and to have their own opinion, we should teach them to rationalize their work and information they get. If we don't want to be manipulated or deceived, we should learn not to choose only easy ways of doing something, we should be ready for something new and unfamiliar. Cognitive easiness can make the way we work pleasant and relaxing, it may push us to rely on familiar things, which in its turn helps not to overload our brain. Analytical work, on the contrary, demands a lot of work and making efforts.

Thus, there exists a certain contradiction – whether to create cognitive easiness or give preference to using critical thinking and analytical work.

The abovementioned facts prove that both are necessary for teaching students. The problem is in finding balance between them, because our brain needs both – being confident and feeling comfortable in some cases, and being able to be critical and evaluate the information it gets, when necessary.

At our English classes we try to create situations of success, when students can feel sure of themselves and aware of the things they are doing. They deal with the information and tasks they are already familiar with, can express their ideas and be fluent in so doing. But at the same time, we try to implement unfamiliar ways and new information which needs using critical thinking skills. One of the typical examples is auditing when students come across new words which they don't know but the meaning of which it is possible to gain from understanding the bulk of the text. Also, some statements which they have to distinguish as true or false cannot be taken directly from the text, but the meaning was implied by the author. The aim of the students is to understand the major idea and to grasp the main facts, being able to omit the unimportant or not essential for the main idea.

Therefore, creating comfort zone and cognitive easiness should be properly combined with developing critical thinking skills and ability to evaluate the received information, the ability to oppose any tries to manipulate our mind and consciousness. In our opinion, this ability may belong to both soft skills and hard skills – the skills which will be used by students in their future professional activity. No matter, in what field they are going to participate, ability to choose new ways, to evaluate everything critically and avoid being manipulated will be always in great demand.

УДК 378.09.12-047.22-051

Гришкова Р. О.,

д-р пед. наук, професор, завідувачка кафедри англійської мови,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Навчання сучасної ділової англійської мови вимагає дотримання певних вимог, які змінюються відповідно до трансформацій у світовому бізнес просторі, що зазнає постійного впливу комп'ютеризації й діджиталізації всіх сфер суспільного життя. Водночас існують положення, що залишаються незмінними за будь-яких обставин

використання ділової англійської мови: це офіційне мовлення, яке пов'язує ділових людей, допомагає встановити корисні зв'язки у професійній сфері, розширити коло знайомств з представниками суміжного бізнесу.

Загальноприйняті правила ведення бізнесу передбачають усвідомлення різниці між формальним і неформальним спілкуванням, що вимагає:

- уникання сленгу, жаргону, сумнівних виразів, недоречних порівнянь, просторіччя, багатослів'я;
- попереднього відпрацювання можливих варіантів поступок, на які ви готові піти заради вирішення спірного питання;
- використання офіційних мовних конструкцій, що створює умови для впевненого звучання під час промов і презентацій;
- відмову від уживання скорочень: *examination*, а не *exam*; *cell phone*, а не просто *cell*; *television* замість *telly* чи *TV*.
- уміння уважно слухати співрозмовника, не перебивати його, ставити не риторичні питання, а такі, що потребують конкретної відповіді;
- емпатії, тобто вміння поставити себе на місце співрозмовника й спрогнозувати його реакцію на ваше висловлювання.

Методичний супровід навчання ділової англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей вимагає дотримання певних методичних принципів, а саме: принципа домінуючої ролі вправ, апроксимації, врахування рідної мови.

Принцип домінуючої ролі вправ покликаний забезпечити багаторазове вправління у використанні офіційних мовних конструкцій, розповсюджених у діловій сфері кліше, штампів написання ділових листів та оформлення іншої ділової документації.

Дотримання принципа апроксимації передбачає моделювання на заняттях різних ситуацій ділового спілкування, максимально наближених до умов реального бізнесу: підготовку презентацій, розробку рекламної продукції, ведення переговорів. Навчання діалогічного мовлення в курсі загальної англійської мови має допомогти сформуванню відповідних компетенцій для ділового спілкування.

Урахування рідної мови в курсі навчання ділового спілкування сприяє усвідомленню не тільки мовних розбіжностей у рідній та іноземній мовах, а й зосереджує увагу студентів на соціокультурних відмінностях представників різних національностей, на які слід зважати в процесі побудови партнерських відносин.

Методичний супровід навчання ділової англійської мови має допомогти студентам опанувати основи ділового професійного спілку-

вання й підготувати їх до реального англomовного бізнесового співробітництва з представниками інших національностей, які послугуються англійською мовою як мовою міжнародного спілкування.

УДК 378.147

Постикіна Є. Г.,

в. о. старшого викладача кафедри англійської мови,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ: ЗМІСТ, НАВЧАННЯ, МОТИВАЦІЯ

У сучасну інформаційну епоху, для якої характерними є значні обсяги інформації та розширення різноманітніших міжнародних контактів, можна спостерігати зниження мотивації вивчення іноземної мови у деяких груп людей. Така ситуація, зокрема, може мати місце для представників мов (людей, для яких ці мови є рідними), якщо кількість носіїв цих мов в країні (у світі) складає десятки або сотні мільйонів. Чому у представників цих мов зменшується мотивація вивчення та використання іноземних мов? Завдяки інтернету, електронним технологіям, розширенню поліграфічних можливостей зростає кількість текстів будь-якими мовами. А кількість текстів мовами, кількість представників яких – десятки або сотні мільйонів зростає настільки, що дозволяє охопити величезні масиви питань, тематик, призначень текстів. Тому представники так званих великих мов можуть вже задовольнити багато своїх інформаційних запитів, використовуючи тексти своєю рідною мовою.

Для більшості людей, навіть тих, хто вивчав іноземні мови за широкими та різнобічним програмами та мають значний досвід використання іноземних мов, все ж легше орієнтуватись в океані текстів, створених своєю рідною мовою. Так само здійснюється і сприйняття інформації. Тексти рідною мовою, як правило, потребують від читача значно менше часу та зусиль, ніж тексти іноземною мовою. Виникають області знань, де представники «великих мов» можуть здобувати майже всю інформацію, потрібну для задоволення практичних та теоретичних інформаційних потреб, використовуючи тексти своєю рідною мовою.

Прискорення процесів професійної діяльності та життя взагалі також не стимулює значну кількість читачів звертати увагу на тексти

іноземною мовою, робота з якими потребує додаткових часу та зусиль, в той час, коли багато інформаційних потреб можна задовольнити за допомогою текстів своєю рідною мовою. Але чи можна в подібній ситуації, характерній в першу чергу для країн з великими мовами, говорити про тенденції зменшення вивчення та використання саме іноземних мов? На прикладі виду мовленнєвої діяльності – читання, як найбільш поширеного і доступного для використання іноземних мов, розглянемо існуючу мовну ситуацію. На практиці читання рідною та іноземною мовою можуть виникати такі типові випадки: 1) читачеві немає потреби читати іноземною мовою, оскільки у конкретній, потрібній йому області знань існує багато джерел його рідною мовою, що дозволяє задовольняти індивідуальні інформаційні запити; 2) в іншому випадку може існувати цікава та потрібна інформація іноземною мовою, але конкретна людина обирає тексти переважно рідною мовою, оскільки незадоволена своїми знаннями іноземної мови, які не дозволяють ефективно сприймати тексти на іноземній мові. В умовах великої кількості інформації така людина може задовольняти переважну кількість своїх інформаційних потреб за допомогою рідної мови; 3) існує певна кількість текстів іноземною мовою, які за своєю тематикою, змістом тощо є цікавими, актуальними, можуть значно допомогти певним людям у розв'язанні своїх професійних та життєвих задач. Оскільки інформація, яка міститься у таких текстах є важливою для конкретних груп людей, то робота з цими текстами здійснюється незважаючи на витрати додаткових часу та зусиль, іноді значних, особливо, якщо зміст тексту важкий, а знання читачем іноземної мови не є достатнім. Але результат роботи з такими текстами може бути великим та перевищувати витрати ресурсів людини в процесі його читання (сприйняття, розуміння, пошуку інформації). Саме тексти такого змісту мотивують вивчення та використання іноземної мови. А інтенсифікація професійної діяльності стимулює бажання вдосконалювати мовні знання та інші навички розумової діяльності, необхідні для читання текстів іноземною мовою. Тому у світі спостерігається тенденція оволодіння компетенція ми швидкочитання як рідною, так і іноземною мовою. Дослідити особливості такого процесу – перспективне завдання в галузях психології, мовознавства, педагогічних наук.

Уже сьогодні ми можемо зацікавити студента вдосконалювати навички читання іноземною мовою тим, що підберемо цікаві тексти, а також тексти у відповідному інформаційному оточенні. У навчанні іноземної мови слід знаходити зразки текстів, які можуть дати цікаву інформацію студенту, роз'яснювати у різних формах значення

відповідних текстів іноземною мовою, розвивати вміння пошуку текстів цікавої тематики (цікавої для конкретних випадків та людей), якої немає (є дуже мало) серед масиву текстів рідною мовою студента. Що є цікавого в інших країнах, про що ми ще не знаємо, як це можна застосувати в конкретних життєвих та професійних ситуаціях, а також для покращення життя у своїй країні в цілому? Такі питання можна ставити в процесі пошуку необхідних для читання текстів іноземною мовою. Перспективним для подальших досліджень може бути пошук текстів іноземною мовою, нових за своїм змістом, якого немає у текстах рідною мовою студентів, та таких, які водночас мають практичне або теоретичне значення.

УДК 32.019.51

Рябова Ю. М.,

канд. пед. наук, старший викладач кафедри англійської мови,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

БЛОГОСФЕРА ЯК ЗАСІБ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Останні десятиріччя характеризуються стрімким економічним, політичним та технологічним прогресом. Світ сучасних технологій спонукає усіх рухатися у ногу з часом. На сучасному етапі розвитку глобальної мережі Інтернет з'являється безліч ресурсів та засобів розвитку та професійного удосконалення та росту. Сучасна журналістика не стоїть на місці і розвивається разом із сучасними технологіями, які поширюють її можливості. Стрімкий розвиток цифрового світу, поява нових медіа, мультимедійних жанрів і форматів постійно ставлять нові завдання перед сучасними та майбутніми працівниками журналістської сфери. Саме тому для сучасного журналіста важливими є вміння писати тексти, здатність інтегрувати в них мультимедійний контент і можливість вибудовувати відносини з аудиторією в соціальних мережах.

Сьогодні в редакціях затребувані фахівці, наділені не тільки знаннями та ерудицією, а й здатні постійно адаптуватися до нових умов сучасного, мінливого світу, підвищувати свою кваліфікацію, вільно орієнтуватися в цифровому середовищі, самостійно задавати тренди, а також навіть працювати на себе як блогера. Процес журналістської діяльності складається зі збору, обробки, зберігання та

періодичного поширення актуальної суспільно-значимої інформації за допомогою ЗМІ, а отже журналістика це соціальний інститут, покликаний забезпечувати постійну інформаційну взаємодію між широкими верствами громадськості з актуальних та суспільно-значущих питань.

Треба зазначити, що журналіст для аудиторії далеко не завжди стає першоджерелом інформації. Аудиторія, особливо в умовах інформаційного суспільства, можуть отримувати інформацію про події від очевидців, з відкритих інформаційних ресурсів, за допомогою різних технічних засобів, що дозволяють фіксувати події, що відбуваються і транслювати їх широкій аудиторії в режимі реального часу без посередників. Аудиторія часто звертається за допомогою ЗМІ для отримання не тільки нової інформації, але і коментарів, можливих моделей опису реальності, інтерпретацій редакціями фактів подій, що відбулися або відбуваються.

Блогосфера є сучасним засобом журналістської комунікації яка відкриває широкі можливості для вільного висловлювання думок та поширення важливої інформації серед громадськості. З формально-технічної точки зору блоги мають ряд особливостей, які дозволяють по-новому організувати процес надання інформації та забезпечення взаємодії з аудиторією. Використання посилань дозволяє встановлювати інтертекстуальні зв'язки, звертаючись до іншого тексту як інформаційного або аргументаційного джерела, що робить інформаційні дії журналіста більшою мірою відкритими та прозорими, а також дає можливість зворотного зв'язку.

Використання блогів в професійній діяльності журналіста вимагає від нього особистого налаштування подачі інформації і часто необхідності вираження думок. Навіть у разі публікації нейтральної в оціночному плані інформаційної замітки автор змушений бути готовий до її суб'єктивної інтерпретації, якщо вона викличе інтерес і коментарі з боку читачів.

УДК 378.147.091.39

Шейна О. О.,
старший викладач кафедри англійської мови,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МЕДІАОСВІТА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Медіаосвіта – це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до

безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Медіаграмотність – рівень медіакультури, який стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують.

Однією з форм впровадження медіаосвіти є використання медіатехнологій. Педагогічна технологія спрямована на підвищення ефективності навчального процесу, що гарантує досягнення запланованих результатів навчання. Під технологією розуміємо конструювання навчального процесу за певною схемою, яка відображає ознаки притаманні традиційній організації навчального процесу: впорядкованість процесу навчання, мети і оцінювання результатів.

Медіаосвіта – процес розвитку й саморозвитку особистості на матеріалах та за допомогою засобів масової комунікації, яка покликана формувати культуру комунікації, вміння усвідомлено сприймати, критично осмислювати, інтерпретувати медіатексти з метою розширення загальних, соціокультурних та професійно значущих знань, комунікативних та творчих здібностей. Вона умовно поділяє медіаосвіту на два великих блоки: це – масова медіаосвіта (яка має бути безперервною, як наполягає більшість медіапедагогів) і професійна медіаосвіта (вишівська). У процесі інформатизації суспільства змінюється спосіб життя соціуму, й кожен із напрямів потребує відповідних педагогічних технологій. Застосування медіазасобів нерозривно пов'язане з використанням нових інформаційних технологій, що набуває особливого значення в професійній підготовці студентів, у підвищенні кваліфікації фахівців, самоосвіті.

На конференції ЮНЕСКО у Відні *Education for the Media and the Digital Age* (1999 р.) було зазначено, що медіаосвіта пов'язана з усіма видами медіа (друкарськими і графічними, звуковими, екранними та іншими) і різними технологіями; вона дає можливість людям зрозуміти, як масова комунікація використовується в їх соціумах, опанувати здібності використання медіа в комунікації з іншими людьми; забезпечує людині знання того, як:

- 1) аналізувати, критично осмислювати і створювати медіатексти;

- 2) визначати джерела медіатекстів, їх політичні, соціальні, економічні, культурні, освітні інтереси, їх контекст;
- 3) інтерпретувати медіатексти і цінності, поширювані медіа;
- 4) підбирати відповідні медіа для створення і поширення своїх власних медіатекстів і отримання зацікавленої в них аудиторії;
- 5) отримати можливість вільного доступу як до сприйняття, так і до продукування медіа.

Отже, до цілей медіаосвіти входять:

- розвиток творчих здібностей;
- формування критичного мислення;
- навчання сприйманню й інтерпретуванню інформації;
- власне оцінювання якості інформації;
- підвищення медіакультурного рівня розвитку особистості.

Зауважимо, що у більшості українських вищих навчальних закладів медіаосвіта досі залишається фрагментарною, що актуалізує прагнення створити в Україні ефективну медіаосвітню систему, здатну забезпечити вдосконалення навчального процесу та європейську якість вищої освіти.

Потрібно зауважити, що медіаосвіта сприяє ствердженню демократії, вихованню медіаграмотних особистостей, здатних критично мислити, розвивати творчі здібності та готових до життя в умовах сучасного інформаційного суспільства.

УДК 81:1=111

Шмуля Л. В.,

викладач кафедри англійської мови,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD AS A RESULT OF REALITY COGNITION AND CONCEPTUALISATION

Picture of the world is the ordered set of knowledge about the reality that has been established in social (group, individual) consciousness. It is the basis of our thinking and, therefore, our life, functioning in natural and social conditions.

We can identify, describe and reconstruct the picture of the world into any sociomenal unit – from a nation or ethnic group to a particular social or professional group, or an individual. At the same time there is a universal picture of the world that is inherent in all people, though it is too abstract.

Language is an essential tool for the formation and existence of human knowledge about the world. People record the results of cognition in words reflecting the objective world. Particularly in the language social and historical human experience is fixed, both common to all mankind and national one. The knowledge imprinted in a language form is a language picture of the world.

W. Humboldt was the first scientist who paid attention to the issue of language picture of the world. L. Weisgerber introduced the concept of «language picture of the world» into scientific terminology system.

Another source of ideas concerning «language picture of the world» is an American ethnolinguistics and Sapir-Whorf hypothesis of linguistic relativity. In accordance with it not only the type of language depends on the type of culture, but the type of culture depends on the type of language in which it is developed and operated.

In recent years, language picture of the world has become one of the most topical issues in domestic linguistics.

According to V. N. Teliia, language picture of the world is an inevitable consciousness product for mental and speech activities emerging as the result of interaction between thinking, reality and language as a means of expressing thoughts concerning the world in acts of communication. The researcher notes that the language picture of the world reflects the state of reality perception that was formed in a society during previous periods of language development. However, the language picture of the world changes and its change is a reflection of a new world, new reality.

Language picture of the world precedes and forms special pictures of the world (chemical, physical) because people are able to understand the world and themselves through language which establishes social and historical experience, both universal and national. The latter determines specific features of the language at its all levels. Due to the specificity of the language a certain language picture of the world emerges in people's minds through the prism of which a person sees the world.

Language picture of the world is an image of the world created by linguistic means, namely:

- nominative means of language (lexemes, phraseological word combinations);
- grammatical means of language;
- functional means of language;
- stylistic devices (figurative meaning, national figurativeness);
- phonosemantics;
- discourse means of language.

Thus, the language picture of the world is a set of fixed in linguistic units people's ideas of the reality at a peculiar stage of development, representation of reality reflected in language signs and their meanings - linguistic division of the world, language ordering of objects and phenomena; information about the world inherent in system meaning of words. Each national community, acquiring knowledge about the world, reflects it through the prism of the native language, that is, creates its own picture of the world.

**ПІДСЕКЦІЯ: Нові тенденції у перекладі та стилістиці
з німецької мови**

УДК 81-047.37:159.94](043.2)

Барцева Н. А.,
студентка 643 групи,
Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент
Мукатаєва Я. В.,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

КОНЦЕПТ «СТРАХ» У ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Нині при зростаючій ролі пізнання і комунікації концепт став центральним аспектом когнітивних досліджень. Термін «концепт» з'явився в лінгвістиці порівняно нещодавно, лише в середині ХХ століття. Власне термін походить від латинського слова *conceptus* (укр. *поняття, задум, розуміння*) і вперше згадується у статті С. О. Аскольдова «Концепт і слово» (1928), в якій автор дає йому таке визначення: «уявлення про світ, яке заміщує в процесі мислення безліч предметів одного виду». Оскільки поняття «концепт» представляє абстрактну категорію, що неможливо досягнути, то у мовознавстві поки не існує його однозначної дефініції.

Сьогодні особливу увагу науковців привертає емоційний концепт, що вважається одними з найважливіших напрямків розвитку мовознавства. На думку Н. В. Дорофєєвої, емоційний концепт представляє ментальну абстрактну одиницю, яка передає багатовіковий досвід нації, відображаючи загальноприйняті універсальні та особливі уявлення тої чи іншої культури про емоційні переживання та відчуття її представника. Мовознавці М. Красовский, Р. М. Фрумкіна та В. І. Шаховский вважають, що в основі емоційного концепту перебуває універсальне поняття про емоції, яке, будучи важливою складовою життя людини, знаходить своє відображення в мові.

Емоційний концепт «страх» привертає значну увагу мовознавців, про що свідчать численні дослідження та опубліковані наукові праці у цій царині. Варто зазначити, що у психології існує навіть кілька списків первинних емоцій, де їх кількість варіюється від 3 до 11, однак емоція страху присутня у кожному з них. Таким чином, можна дійти

висновку, що страх – це основна емоція, що притаманна багатьом живим істотам і присутня в усіх культурах.

Ведучи мову про дослідження концепту «страх», варто відзначити статтю А. Вежбицької, присвячену концепту (Angst) і його відображення в німецькій та англійській мовах. Як зазначає А. Вежбицька у збірнику «Зіставлення культур за посередництвом лексики та прагматики» (2001), страх (Angst) – особливе німецьке поняття, що являє собою «невимовний страх», або «страх, пов'язаний з життєвими обставинами», а не з конкретними небезпеками.

Спираючись на дані «Німецького синонімічного словника», Ю. Степанов дійшов висновку, що синонімічний ряд слова страх (Angst) включає в себе двадцять вісім слів, а саме: *Furcht* (страх, боязкість), *Beklemmung* (пригнічення), *Bange* (тривога), *Ängstlichkeit* (боязкість), *Scheu* (боязкість, нерішучість), *Panik* (паніка), *Todesangst* (смертельний страх), *Furchtsamkeit* (боягузтво), *Horror* (жах), *Bangigkeit* (тривожність), *Grausen* (жах), *Schreck* (жах) та ін. На противагу німецькій, згідно з Всесвітнім словником української мови, в українській мові синонімічний ряд слова «страх» охоплює лише 10 понять. Така кількість синонімів, що передають різноманітні відтінки концепту страх у німецькій мові, свідчать про багатогранність цього концепту саме в німецькій культурі.

Велику цінність для мовознавців також становить «теорія диференційних емоцій», яка була розроблена американським психологом у сфері психології емоцій Корролом Еллісом Ізардом. На його думку, страх є ментальним утворенням, що охоплює і решту емоційних станів, які може переживати особа та які формують номінативне поле концепту «страх».

Беручи до уваги вищезазначене, можна дійти висновку, що спектр мовних засобів, за допомогою яких представлений концепт страху доволі великий і охоплює не лише безпосередньо назви емоцій, але слова і вирази, що описують емоційні та фізіологічні зміни у поведінці людини. Саме через різноманітність вербалізації концепту «страх» та його різні шляхи трактування, цей концепт становить великий інтерес для лінгвістів та має великі перспективи для подальших досліджень.

**ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС «DEUTSCHE WELLE»
ЯК ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ
НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Поява різних освітніх засобів та програмного забезпечення мотивувала вчителів та викладачів інтегрувати освітні технології у навчальний процес. Технології кардинально змінили спосіб навчання. Тепер, з одного боку, воно більш привабливе і цікаве, а з другого, – складне. Ряд досліджень показав, що інформаційні технології мають величезний вплив на навчання студентів. У зв'язку з численним карантинними обмеженнями студенти значну частину аудиторних годин прослуховують у Zoom або Skype, домашні завдання у вигляді PDF-файлів відправляють на університетські платформи. Саме тому використання електронних ресурсів в освітньому процесі стає необхідним.

Спочатку слід розглянути сайт та додаток «Deutsche Welle». Він доступний для перегляду на комп'ютері та на смартфоні. На вищезазначеному ресурсі знаходяться різні рубрики для вивчення німецької мови. До того ж навчальний матеріал структурований: від найпростішого рівня А1 до найскладнішого С1. Розглянемо завдання для різних рівнів.

Теленовела «Nicos Weg» зорієнтована для новачків. Всі відео розподілені на теми та підтеми. Також на сайті або за допомогою додатку можна виконати онлайн-вправи. Вони допомагають перевіряти рівень засвоєння студентами нової інформації. У кожній серії головний герой стикається з різними життєвими ситуаціями, труднощами та долає їх. Тому теленовела Nicos Weg буде особливо корисна для студентів, які планують відвідати німецькомовні країни. За допомогою цієї рубрики розвиваються навички аудіювання та збільшується словниковий запас.

Студенти з рівнем знань А2 зацікавляться рубрикою «Deutschland-labor». Тривалість кожної серії приблизно 5 хвилин. У цій рубриці висвітлені особливості німецького менталітету та життя. Відеоформат робить інформацію більш доступною та цікавою. Після кожного відео кожен може виконати вправи та побачити результати у відсотковому

співвідношенні. Більшість вправ перевіряють розуміння тексту та засвоєння нових лексичних одиниць.

Для студентів з високим та середнім рівнем знань теж є багато різних рубрик. Так, наприклад, рубрика «Langsam gesprochene Nachrichten» допоможе студентам отримати актуальну інформацію про події та новини не лише у Німеччині, а й у світі. Тексти на сайті розміщені у вигляді аудіо, відео та текстів. Це сприяє покращенню навичок аудіювання.

Отже, короткий огляд ресурсу «Deutsche Welle» демонструє широкий спектр застосування електронних матеріалів для успішного та ефективного вивчення німецької мови на різних рівнях.

УДК 81'26

Димінська О. І.,

студентка 643 групи,

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доцент

Гончаренко Л. О.,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

РОЛЬ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ В ПЕРЕКЛАДІ

Мова є не лише основним компонентом нашого спілкування та носієм актуальної інформації, мова ще й створює відображення національного характеру та культури суспільства країни.

Проблема детермінованості мовних явищ особливостями певного етносу як носія певної культури традиційно належить до ключових напрямів лінгвістичних досліджень. Сучасне трактування поняття «культура» є досить широким, оскільки під культурою сьогодні прийнято розуміти не лише сукупність матеріальних та духовних досягнень цивілізації, але і характерні ознаки явищ, притаманних всім сторонам буття та свідомості етнічної спільноти. Культура – це сукупність усіх форм діяльності суб'єкта у світі, заснована на системі установок та приписів, цінностей і норм, зразків та ідеалів, це спадкова пам'ять колективу, яка «живе» лише в діалозі з іншими культурами.

Переклад – складне та багатогранне поняття, що потребує від спеціаліста не лише бездоганного знання мови, але і вміння розрізнити

сміслові та стилеві відтінки письмового та усного мовлення; знання історії мови та знання розвитку культури суспільства.

Лінгвістичний аналіз, як вважає І. М. Кобозєва, пов'язаний з отриманням інформації виключно завдяки знанню мови, в той час як екстралінгвістичний зміст у ці знання не входить. Володіння полікультурними знаннями дозволяє вийти за межі своєї культури і «приобрести качества медиатора культур, не утрачивая собственной культурной идентичности».

Корнілов О. А. розрізняє позначення національно-специфічних реалій побуту народу й абстрактних понять, що відображають ментальність, національний характер. Можна підкреслити, що унікальність вербального відображення дійсності визначається як відмінностями об'єктивних реальностей світу, так і особливостями колективної свідомості.

У культурних компонентах зафіксовано концепти, поняття, явища культури нації. І. Ю. Марковіна та Ю. А. Сорокін відносять до компонентів культури, що несуть національно-специфічне забарвлення, такі як: а) традиції, звичаї і обряди; б) традиційно-побутову культуру; в) повсякденну поведінку; г) «національні картини світу»; д) художню культуру, яка відображатиме культурні традиції того чи іншого етносу.

Візьмемо для прикладу кольорову символіку, яка набуває особливого значення в історичному, політичному та літературному контексті. Кожен етнос має свою, так звану, «кольорову картину світу», у якій кольори, їх відтінки або комбінації можуть мати певні символічні значення. Специфіка значення кольорів може стати проблемою при перекладі. Наприклад, *schwarze Diamanten* – кам'яне вугілля; *grüne Lunge* (буквально «зелені легені») вживається для позначення лісу, *schwarz arbeiten* – нелегально працювати. Таким чином, зрозуміло, що подібні метафоричні словосполучення можливо перекласти безпомилково лише, якщо перекладач здатен відчувати мову так як нею володіють носії. Для цього саме необхідно вивчати культуру та щоденне життя суспільства країни, якій належить мова.

Найбільш виразно культурний компонент можна побачити при зіставленні національних культур, зокрема при вивченні іноземної мови. Проте компетентний перекладач не повинен обмежуватися знанням окремих фактів, важливо враховувати при перекладі вплив однієї культури на іншу. Лише знаючи з власного досвіду, як культурні особливості одного етносу можуть сприйматися і впливати на представників інших культур, можна навчитися враховувати міжкультурні

особливості у процесі фахової комунікації та обирати правильну стратегію перекладу.

Отже, варто підкреслити, що лінгвокультурологічний аспект перекладу, один із найскладніших та проблемних аспектів для спеціаліста-перекладача. Дослідження науковців та численні приклади можуть легко довести важливу роль національно-культурного сенсу лексики у перекладацькій діяльності та вивченні іноземних мов.

УДК 81'255.04(0.43.2)

Жебко О. О.,

студент 643 групи,

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доцент

Мукатасва Я. В.,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Інформаційні технології є невід'ємною складовою нашого життя, проникаючи в усі процеси (соціальні, економічні, політичні) та допомагаючи їм розвиватися. ІТ є супроводжуючим, а також незамінним засобом надання та аналізу інформації. За сучасних умов комп'ютеризація різних галузей знань прискорює їх розвиток та функціонування. З плином інформаційно-технічного прогресу комп'ютери все глибше проникають в життя людини, стаючи корисним помічником для виконання більшості побутових і робочих завдань, зокрема й проведення дозвілля. Тому кожен користувач комп'ютера, особливо працівники ІТ-сфери, повинні бути знайомі з поняттями, що з'являються у взаємодії інформаційних технологій з іншими технічними та науковими галузями. У цьому випадку дуже важливо розуміти правильне використання комп'ютерної термінології та особливості її перекладу з німецької мови на українську та навпаки. Використання нових комп'ютерних програмних застосунків у різних сферах діяльності людини та поширення ПЗ країнами світу, привело до створення перекладів інструкцій для користувача різними мовами світу в подальшій роботі з ними.

Проблема перекладу комп'ютерної термінології є надзвичайно важливою. На практичних курсах з німецької мови студенти мають можливість використовувати технічні тексти, які містять багату

ІТ-термінологію. Невідповідності або помилки в перекладі комп'ютерної лексики можуть викликати хибне тлумачення у фахівців та дуже часто впливають на кінцевий результат. Сам переклад термінології вимагає від перекладачів відповідних знань у цій галузі, а також розуміння німецької та англійської термінології (оскільки наявно багато запозичень з англійської мови) та знання української термінології.

Вивченням проблем перекладу комп'ютерної лексики займалися такі вчені, як Акулініна Т. В. «Екстралінгвістична обумовленість особливостей англійської термінології комп'ютерної інформатики», Башкірова О. О., Шарапова Т. М. «Труднощі перекладу науково-технічного тексту німецькою мовою», Сиром'ясов О. В. «Wörterbuch für Informatik Und Computertechnik: Deutsch – Russisch – Deutsch», Виноградова Н. В. «Комп'ютерний сленг і літературна мова: проблеми конкуренції», а також Шумайлова М. С. «Емоційно-експресивний компонент значень німецьких комп'ютерних термінів».

У процесі перекладу технічних текстів користувачі часто стикаються з неоднозначними комп'ютерними лексичними одиницями. У цьому випадку для перекладача важливим є зрозуміти контекст слова або словосполучення чи зміст усього вихідного тексту. Тільки так лексема може набути свого фактичного значення. Важливо також вибрати правильний метод перекладу. Переклад комп'ютерних термінів можна здійснити різними способами та методами, а саме:

1. Транслітерація: aktivieren – активувати; der Algorithmus – алгоритм; das Banner – банер, рекламне оголошення в інтернеті; das Bit – біт (мала кількість інформації, двійковий знак); das Display – дисплей, монітор, екран; chatten – знаходитися у чаті, листуватися в інтернеті, «чатитись»; der Pixel – піксель.

2. Калькування або лексичне копіювання: das Benutzerhandbuch – керівництво користувача; das Begrüßungsbild – сторінка (екран) привітання; der Virens scanner – програма для знаходження вірусів, антивірусна програма; die Stromversorgung, а також die Speisungsquelle – джерело живлення, електроживлення; Rahmen und Schattierung – границі та заливка; das Operationssystem (OS), а також das Betriebssystem – операційна система (ОС).

3. Описовий переклад: das Mouseover – спеціальний значок зміни вказівника миші при переміщенні сторінкою; der Lamer – «ламер» (людина, що мало розбирається у роботі з комп'ютером, але позиціонує себе комп'ютерним професіоналом); konfigurieren – конфігурувати, здійснювати складання техніки за заданими параметрами; die Junk Mail, а також der Spam – спам, «поштове сміття» (рекламні матеріали, що не представляють особливої цінності); das ISDN – інтегральна цифрова мережа (Integrated Services Digital Network).

Особливу роль у комунікації між користувачем та комп'ютером відіграють різноманітні повідомлення, що показує програмне забезпечення. Дуже важливо підібрати правильний метод перекладу, щоб процес роботи відбувався безперервно та без помилок. Наведемо приклади типових повідомлень та їх переклад: «Display error log. Anzeige des Error – Log. Повідомлення про реєстрацію помилки», «For full details please contact the relevant administrator. Für ausführliche Informationen setzen Sie sich bitte mit dem zuständigen Administratoren in Verbindung. За отриманням детальної інформації зверніться до відповідного адміністратора».

Таким чином можна зробити висновок про те, що для вибору найбільш оптимального способу перекладу комп'ютерної лексики необхідно враховувати не тільки стандартні вимоги, що висуваються до терміну, але й вплив певних мовних тенденцій і екстралінгвістичних факторів. Основним завданням перекладача є вибір того або іншого способу чи методу перекладу відповідно до змісту тексту, щоб точно передати значення кожної лексичної одиниці технічного характеру, оскільки від цього залежить успіх ІТ-комунікації між користувачем та технічним засобом, користувачем та іноземним розробником.

УДК 811.112.2'255.4'373(043.2)

Лясова В. О.,

студентка 643 групи,

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доцент

Гончаренко Л. О.,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Безеквівалентна лексика належить до проблемних аспектів у теорії і практики перекладу. І тому способи її відтворення при перекладі активно вивчаються з метою подолання труднощів під час перекладу. Однак не завжди вдається підібрати адекватний еквівалент тому чи іншому слову через відсутність аналога в мові перекладу.

Способам передачі безеквівалентної лексики присвячено чимало робіт таких дослідників як: Л. С. Бархударов, Г. В. Терехова, Я. І. Рецкер, Л. К. Латишев, Г. В. Чернов, С. В. Влахов і С. І. Флорін, що досліджували цей феномен, з'ясовували причини його появи,

створювали класифікації, визначали способи передачі, а також намагалися з'ясувати, що саме входить в групу безеквівалентної лексики.

У вітчизняному перекладознавстві приділяється чимало уваги перекладу безеквівалентної лексики, оскільки такі лексичні одиниці дуже часто трапляються в художніх творах, і у перекладі іншою мовою перекладачі стикаються з великими труднощами при її передачі.

У лінгвістиці є багато різних трактувань терміна «безеквівалентна лексика». Бархударов Л. С. виділяє такі розряди лексичних одиниць, які відносяться до безеквівалентної лексики:

- власні імена, географічні назви, назви установ, організацій, газет, маловідомі імена та прізвища, в тому числі і героїв творів та ін.;
- реалії – слова, які позначають предмети, поняття або ситуації, яких не існує в мові перекладу через духовні і культурні відмінності народів (наприклад, назви страв національної кухні);
- «випадкові лакуни» – лексичні одиниці вихідного мови, яким з будь-яких причин не мають відповідностей в лексичному складі мови перекладу.

Існує безліч способів передачі без еквівалентної лексики, і цим питанням займався дуже багато відомих науковців та вчених, які виділяють три найбільш поширених способів передачі безеквівалентної лексики:

1. Транскрипція (транслітерація). Зазвичай, супроводжуються зносками або поясненнями в тексті перекладу. Надмірне вживання транскрибування безеквівалентної лексики може знищити національний колорит.

2. Перифрастичний (описовий, дескриптивний) переклад. Описовий переклад полягає в передачі значення лексичної одиниці за допомогою заміни її складових словосполученнями, які розкривають суттєві ознаки цієї лексичної одиниці.

3. Калькування. У художньому перекладі цей прийом характерний не для передачі значень безеквівалентної лексики, тобто загально-вживаних слів в певній національній спільності, а при відтворенні індивідуально-авторських неологізмів.

На сучасному етапі розвитку науки перекладу, цьому питанню приділяють багато уваги. Переклад безеквівалентної лексики, звісно, викликає певні труднощі через розходження значень слів у різних мовах. Не втратити сенс при перекладі є важливим перекладацьким завданням. Адже переклад безеквівалентної лексики має важливе значення для передачі національного колориту, традицій, звичок. Так як при недотриманні усіх правил передачі цієї мовної одиниці, зміст твору може кардинально змінитись.

Корягіна А. Ю.,
канд. філол. наук, старший викладач кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

БЛОГ ЯК СУЧАСНА ФОРМА МЕДІАТЕКСТУ

Медіатекст поєднує в собі риси інформаційного повідомлення та привабливої для споживання форми, що є запорукою успішного продажу контенту. До такого формату належать вебсайти, що містять записи, зображення або мультимедійні файли, та обов'язково регулярно оновлюється, тобто блоги з його постами.

Головною особливістю блогу, як правило, можна вважати надання можливості відвідувачам сайту залишати коментарі та висловлювати власну думку під кожним записом блогера.

До основних функцій блогу належать:

- комунікативна;
- функція рефлексії;
- розважальна;
- функція самопрезентації;
- інформативна.

Ми звертаємо увагу на те, що блог є новою формою тексту, яку слід використовувати на заняттях з іноземної мови як джерело отримання інформації для обговорення або для перекладу. При цьому варто звертати увагу на вид блогу. Вони бувають особистими, діловими, професійними, нішевыми та іншими.

Особистий блог націлений на повідомлення аудиторії про власні переживання, почуття і потаємні думки. Такі блоги відкриті, вони є сторінками щоденників, що публікуються на інтернет-сторінках. Оскільки блогери часто зосереджуються на своїх хобі, студенти з радістю читають про те, як хтось вивчає іноземну мову чи про особливості життя та побуту в іншій країні.

Діловий блог – про бізнес. Блогери пишуть бізнес, яким вони володіють, або компанію, в якій вони працюють. Мета бізнес-блогера – привернути більше уваги, трафіку і, в кінцевому підсумку, клієнтів для свого бізнесу. На відміну від особистого блогера, їх статті менше зосереджені на собі і більше на своєму бізнесі і своїй галузі.

Професійні блогери – це ті, хто веде блог, щоб заробляти гроші в інтернеті. Іншими словами, їх кар'єрна мета – отримувати зарплату за рахунок ведення блогу. Професійні блогери, як правило, використовують різні стратегії монетизації для досягнення цієї мети, включаючи

продаж медійної реклами, створення інформаційних і цифрових продуктів, просування продуктів інших людей за комісію тощо.

Нішеві блоги не просто фокусуються на широких темах, вони дуже конкретні: про їжу, програми тренувань, написання віршів та інше. З нішевим блогом ви можете більше зосередитися на конкретній темі, що значно спростить дослідження. Легше визначити сильні і слабкі сторони цієї ніші і написати про те, що ви знаєте краще за все. Студенти можуть використовувати інформацію з блогів для проектних робіт чи просто власних есе.

Оскільки блогери висвітлюють цікаві теми, позиціонують себе як експертів в певній галузі або ніші, їх контент може стати незамінною текстовою чи відео основою для будь-якого заняття. І, можливо, це призведе до того, що студенти самі розпочнуть свій блог іноземною мовою, щоб розповісти про себе, поділитися корисною інформацією або просто своїм досвідом.

УДК 811.112.2'367'37'374'38(043.2)

Мукатасєва Я. В.,

канд. філол. наук, доцент кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

КОМПОЗИЦІЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ГЛОСИ У ЗМІСТОВОМУ АСПЕКТІ

Композицію глоси у змістовому аспекті ми розглядаємо за формальним, змістовим та формально-змістовим рівнями.

На формальному рівні доцільно розглянути глосу як тип тексту у двох аспектах, а саме: за обсягом і за формою викладу. Характерною ознакою формального композиційного рівня німецькомовної глоси є її поділ на абзаци приблизно однакового розміру – пов'язані за змістом частини тексту від одного відступу до іншого, ці частини несуть інформацію, яскраво насичену оцінками автора, хоча трапляються глоси взагалі без використання абзацив, написані суцільним текстом.

У своїх витоках глоса є концентрованою заміткою, тому її обсяг невеликий, а зміст викладається стисло. Виклад матеріалу відбувається, здебільшого, від третьої особи, текст цілісний та зв'язний, витриманий в одному стилі, побудований з дотриманням законів жанру. Хоч пряма мова уможливує відтворення особливостей живого мовлення: експресію, звертання, вигуки тощо, вона та діалогічне

мовлення використовується у глосах досить рідко і помітно не виділяються з тексту.

Змістову структуру композиції глоси можна описати таким чином: заголовок, основна частина та заключна частина (пуант). Головним структурно-композиційним елементом, що провокує зацікавлення до даних типів тексту, на нашу думку, є неординарний заголовок. Практика номінації респондента у заголовку є найпродуктивнішою сучасною формою самого заголовку у газетних матеріалах. Заголовки німецьких глос відрізняються від заголовків інформаційних видів текстів насамперед своєю функцією. Якщо інформаційні заголовки на перший план висувають якусь подію, факт, то в заголовках цього типу тексту не завжди можна однозначно зрозуміти. Лише прочитання статті розкриває задум автора.

Аналіз заголовків у синтаксичному аспекті виявив такі основні їх типи: іменникова конструкція, просте речення, еліпсне речення, складносурядне речення, складнопідрядне речення.

Заголовок глоси – це перше, з чим зустрічається адресат, основна його функція полягає в тому, щоб привернути увагу читача, зацікавити його та вразити, другорядною функцією заголовка виступає пояснення теми публіцистичного твору.

Заголовок глоси виконує такі функції, як функція інформування та функція атрактивності.

Інформативна функція або функція інформування притаманна не лише газетним заголовкам, а й є невід'ємною функцією будь-якого заголовка. Заголовок глоси орієнтує адресата на швидке знайомство з основною ідеєю повідомлення, навіть не вчитуючись у нього. Сконцентрована у заголовку інформація допоможе адресату швидко ознайомитись з матеріалами публікації та одержати загальне уявлення про зміст, а потім, якщо в цьому буде потреба, повернутися до того чи іншого матеріалу, щоб вилучити з нього більш детальну інформацію.

Дещо по-іншому виявляється взаємодія тексту з атрактивним заголовком. Його основна мета – привернути увагу адресата до матеріалу, тому атрактивний заголовок часто, взятий ізольовано, поза текстом, може мати незначне змістове навантаження, тобто бути малозрозумілим. Основна мета атрактивного заголовка – привернути увагу читача, викликавши в нього інтерес до ознайомлення з усією статтею.

Функція атрактивності або функція привертання уваги, споріднює газетний заголовок з рекламним. Саме атрактивний газетний заголовок зосереджує увагу адресата на матеріалі. Для реалізації функції атрактивності заголовок повинен бути або інтригуючим, або сенсаційним.

Наступним структурним елементом німецькомовної глоси є основна частина, тобто та інформація, яку адресант хоче донести до читача. Для цього жанру типовими є прості та складнопідрядні речення, значно рідше вживаються складносурядні та номінативні. Загалом лексика нескладна, розрахована на середньостатистичного адресата, думки викладені чітко та лаконічно у властивому глосі саркастично-іронічному тоні.

Синтаксичних аналіз отриманої вибірки глос виявив такі конструкції: прості речення, складнопідрядні, складносурядні, складні (складнопідрядні і складносурядні), а також номінативні речення. При цьому, поруч з домінуючими розповідними реченнями зафіксовано також спонукальні і питальні конструкції. Особливістю глос є використання іменникових фраз, вони надають тексту риси телеграфного стилю.

Слід зазначити, що для такого типу газетних текстів, як глоса, на відміну від інформаційних видів текстів, характерне часте використання вставних речень і слів, за допомогою яких адресант дає свої оцінки, коментарі тощо.

Для розвитку дії в глосі характерною ознакою є обов'язкова наявність кульмінаційного пуанту, за допомогою якого адресант наголошує на єдиній правильній думці, стосовно поставленої проблеми, підсилює свою точку зору. Цей пуант виражається у заключному абзаці, останнє речення якого, зазвичай, гостро наголошує та підкреслює основну думку всієї глоси, позначає ставлення адресата до всієї теми і виражається у типовій саркастичній формі.

УДК 81'253'38(043.2)

Ромовська В. В.,

студентка 643 групи,

Науковий керівник:

канд. філ. наук, доцент

Гончаренко Л. О.,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ З НІМЕЦЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У сучасному світі переклад суспільно-політичних текстів набуває особливого значення, тому що є засобом пропаганди і знярядям

політичної боротьби. Оскільки суспільно-політичний текст містить у собі не тільки інформацію про певні події чи проблеми, а й створює агітаційно-пропагандистський вплив на читача, він має бути зрозумілим не тільки спеціалістам, а й широкому колу людей. До спеціальної лексики та термінології, що зустрічається в таких текстах, відносяться слова зі сфери політичної номенклатури, економіки та міжнародних відносин. Такі слова виступають реаліями внутрішньо-політичного, економічного та культурного життя країни. Через відсутність еквівалентів у мові перекладу, які могли б відобразити певний об'єкт або предмет, передати його колорит, національне та історичне забарвлення, з'являються певні труднощі під час перекладу реалій.

Особливу увагу проблемам відтворення суспільно-політичних реалій при перекладі приділяли такі вчені: С. Влахов та С. Флорін, Л. Бархударов, Г. Томахін, Р. Зорівчак, В. Виноградов та ін.

Лінгвісти по-різному визначають поняття реалій. Вчені С. І. Влахова і С. П. Флоріна вважають, що реалії – це «слова (і словосполучення), які називають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального і історичного розвитку) одного народу і чужі іншому; будучи носіями національного і / або історичного колориту, вони, як правило, не мають точних відповідників (еквівалентів) в інших мовах, а, отже, не піддаються перекладу на загальних засадах, вимагаючи особливого підходу».

Сьогодні не існує загальноприйнятої класифікації суспільно-політичних реалій. Але до основних видів можна віднести:

1. Слова, що позначають адміністративно-територіальний устрій країни (назви населених пунктів та їх частин, областей, обласних центрів).
2. Органи та носіїв влади.
3. Назви політичних партій, громадських та політичних організацій.
4. Звання, ступені, титули, звертання, стани, касти тощо.

У процесі аналізу суспільно-політичних текстів та їх перекладів, було виявлено суперечливість питання щодо визначення способів перекладу суспільно-політичних реалій. Найбільш вживаними способами перекладу є:

1. Транскрипція та транслітерація. Ці прийоми особливо поширені при перекладі суспільно-політичних текстів. Вони широко застосовуються у перекладі іноземних назв політичних установ, газет, журналів, компаній тощо.

2. Перифрастичний переклад (описовий). У цьому випадку встановлюються відповідності між словом мови оригіналу та словосполученням у мові перекладу, що пояснює його.

3. Калькування – спосіб утворення нових слів шляхом копіювання засобами власної мови лексико-семантичних моделей чужої мови. Тобто, суть калькування полягає в передачі реалій за допомогою заміни її складових частин її прямим лексичними відповідниками у мові перекладу.

У результаті застосування калькування, транскрипції та описового перекладу створюються так звані okazionalni перекладацькі еквіваленти, тобто слова або словосполучення, які ще не увійшли в словниковий склад даної мови. Нерідко випадковий еквівалент стає стійким і вживається постійно. У таких випадках вихідна лексика перестає бути безеквівалентною.

Кожен з прийомів передачі реалій має свої переваги і недоліки. Вибір того чи іншого прийому залежить від завдання, яке стоїть перед перекладачем: зберегти колорит мовної одиниці з можливими збитками для семантики або передати значення реалії, втративши при цьому колорит.

Дослідження суспільно-політичних реалій та особливостей їх відтворення рідною мовою є дуже важливим при вивченні будь-якої культури.

УДК 81'255.4(043.2)

Шуманська М. Б.,

студентка 643 групи,

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доцент

Гончаренко Л. О.,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СЛОВА-РЕАЛІЇ ТА СПОСОБИ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

Кожна країна, кожний народ мають свої особливі умови, під час яких вони розвивались. Унікальні звичаї та традиції народу, які він передає з покоління в покоління, формуються протягом багатьох тисячоліть. Саме специфіка та умови розвитку є характерними рисами, що відрізняють різні культури, роблять їх надзвичайним та неповтор-

ними. Особливості життя певного народу, а саме: природні умови, географічне положення, історичний розвиток, характер соціального устрою та розвиток науки, мистецтва, беззаперечно мають відображення в мові.

Мова – відображення культури будь-якої нації, що несе у собі національно-культурний код. Ось тому існують слова, в значенні яких можна простежити взаємозв'язок мови і культури. До таких слів насамперед відносяться слова-реалії.

Слова-реалії – це спеціальні слова, дослівний переклад яких не можливо знайти в іншій культурі. Адже аналогів просто не існує. Реалії передають колорит та самобутність певного народу.

У перекладознавчих працях термін «реалія» з'явився у 40-х роках. Його вперше вжив А. Федоров у праці «Про художній переклад» (1941). Філолог використав цей термін, щоб позначити об'єкт національно-специфічного характеру. Автор характеризує діяльність перекладача, як «діяльність, що вимагає певних знань, не тільки практично-мовних, а й літературознавчих і історико-лінгвістичних, не кажучи вже про необхідність широкого культурного світогляду, що дозволяє усвідомити історичні і географічні реалії і т. ін., одним словом, уміти орієнтуватися в будь-якому тексті».

В українському перекладознавстві термін «реалія» вперше вжив О. Кундзіч у праці «Перекладацька мисль і перекладацький недомисел» (1954). Олексій Леонардович акцентує увагу на такій властивості реалій, як неперекладність: «Я схильний вважати народні пісні аналогічними реаліями даного народу, що, як правило, не перекладаються».

Вагомий внесок у галузі перекладу реалій зробила Р. Зорівчак. На думку Р. Зорівчак: «Реалії – це моно- і полілексемні одиниці, основне лексичне значення яких вміщає (в плані бінарного зіставлення) традиційно закріплений за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача».

Особливості відтворення слів-реалій у перекладі відображенні в працях В. С. Виноградова, С. Влахова та С. Флоріна, Р. П. Зорівчак, В. І. Карабана, Т. Р. Кияка, В. Н. Комісарова, О. Д. Огуя, А. В. Федорова, І. Левий, Дж. Олдрідж, Я. І. Рецкер, Г. Д. Томахін, А. Д. Швейцер, В. Н. Шевчук, С. А. Фрідріх та ін.

Під час передачі реалій перекладач повинен розуміти та володіти певними фоновими знаннями та асоціаціями, що є у представників та носіїв даної культури та мови. Таким чином, переклад реалій є частиною великої і важливої проблеми передачі національної та історичної своєрідності.

Існує декілька способів перекладу реалій. Для того, щоб максимально точно передати значення цієї лексичної одиниці а уникнути імовірного непорозуміння між носієм культури та людиною, яка до цієї культури не належить, використовують транскрипцію, транслітерацію, описовий переклад, калькування та інші.

Слова-реалії – це дуже цікавий і незвичайний лексичний прошарок мови, переклад яких вимагає від перекладача неабияких знань та вмінь. Адже саме від правильного перекладу залежить чи зможуть люди, які не володіють тією и іншою мовою, правильно сприйняти інформацію, а від так сформувані певне враження і думку про щось. Таким чином, переклад-реалій є одним з найважливіших питань у практиці перекладу.

УДК 81'255.4'373.7:[811.133.1:811.161.2](043.2)

Кириленко О. В.,
викладач кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ФРАНЦУЗЬКІ ПРИСЛІВ'Я І ПРИКАЗКИ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Мова – це не тільки спосіб комунікації між людьми, а й величезний смисловий код, в якому зашифрована ментальність народу. Розуміння національної культури відбувається за допомогою культурно маркованих слів. Важлива роль відводиться концепту ключових слів, що включають культурний компонент.

Без сумніву, наразі вже всім відомо, що культура та менталітет народу відбиваються у мові, особливо у фразеологічних одиницях, оскільки вони є конденсованими мовними одиницями, в яких акумулюється багатовікова мудрість народу. У мові кожного народу є стійкі образні звороти, які відтворюються в мові подібно слову, а не створюються в процесі спілкування або написання тексту. Такі стійкі поєднання називаються фразеологізмами, фразеологічними зворотами або фраземами, які в своїй сукупності утворюють фразеологічний склад мови, або фраземіку.

Кунін О. В. сформулював сутність фразеологізму такою лаконічною квінтесенцією: «Фразеологічна одиниця – це стійке сполучення слів з повністю або частково переосмисленим значенням». Різновид переосмислення тяжіє до методу фразеологічного аналізу, який призводить до виділення суттєвих ознак фразеологізмів в аспектах вираження форми і змісту. Він передбачає підступ до фразеології як до асиметричної мовної системи, що спонукає вивчати фразеологізми у безпосередньому вживанні. Мається на увазі узуальне та okazіональне вживання фразеологізмів у різноманітних контекстах, що винятково важливо враховувати у процесі перекладу французьких понятійних систем українською мовою.

Деякі автори включають в обсяг фразеології тільки два класи – ідіоми і фразеологічні сполучення, інші – ще й прислів'я і приказки. До цього ще додають іноді мовні штампи і різного роду кліше, а також крилаті вирази. Всі ці типи одиниць об'єднуються за двома ознаками: кількості і відтворюваність. Іншими словами, широкий обсяг

фразеології можна визначити як все те, що відтворюється в готовому вигляді, але не є словом.

Пареміологія (від грец. *paroimia* – притча, прислів'я і *logos* – слово, вчення) – підрозділ фразеології, розділ філології, присвячений вивченню і класифікації паремій: прислів'їв, антиприслів'їв, приказок, девізів, слоганів, афоризмів, загадок, прикмет і інших висловів, основним призначенням яких є коротке образне вербальне вираження традиційних цінностей і поглядів, заснованих на життєвому досвіді групи, народу та ін. Паремії всіх народів світу передають одні й ті ж самі типові ситуації, мають схожий логічний зміст, розрізняючись лише образами (деталлями, реаліями).

Під терміном «паремія» більшість сучасних дослідників розуміє афоризми народного походження, перш за все, прислів'я і приказки. Фольклорні афоризми поряд з афоризмами нефольклорного походження утворюють цілий пласт мовних виразів, який входить у фразеологічний фонд української мови (у широкому його розумінні).

Паремії мають план вираження і план змісту і, отже, включаються в систему синтагматичних і парадигматичних відносин мови. Паремії утворюють тематичні групи, можуть вступати в стосунки синонімії та антонімії, крім того, різні варіанти прислів'їв і приказок утворюють варіативні парадигми.

Прислів'я та приказки не лише констатують конкретний факт, але й рекомендують чи відкидають, схвалюють або засуджують, застерігають чи навчають, тому що за ними стоїть авторитет поколінь. Відмінності в мовах зумовлюються різними історичними, географічними, культурними, економічними й іншими причинами. Тому такою важливою стає освіченість самого перекладача (мають на увазі обов'язкове знання історії, культури, географії, побуту народу, який репрезентований мовою оригіналу). Розуміння образної основи фразеологізмів, аналіз засобів образного вербального вираження та правильне, доречне використання перекладацьких трансформацій дозволить перекладачеві зберегти експресивне забарвлення прислів'їв та приказок мови оригіналу в процесі їх відтворення мовою перекладу.

Поняття відтворюваності не можна вважати специфічною рисою фразеологізмів. Постає питання, чи фразеологізми і слова стійкі тому, що відтворюються, чи радше відтворюються тому, що вони стійкі? Примітно, що на рівні машинного перекладу з'явилася цілісна теорія стійкості з метою застосування її на практиці.

Фразеологічні одиниці посідають важливе місце в лексичній системі французької та української мови. Переклад фразеологічних одиниць українською мовою викликає певні труднощі через їх семантичну

цілісність і ускладненість, тому необхідно дотримуватись певних правил і враховувати особливості висловлювань, які підлягають перекладу. Для досягнення максимальної адекватності під час перекладу фразеологічних одиниць перекладач, крім глибоких фонових знань, повинен володіти різними способами перекладу, серед яких є еквівалентний переклад, аналогічний, описовий, антонімічний переклад, калькування, комбінований переклад.

УДК 811.161.2

Науменко А. А.,
старший викладач кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СЕМАНТИЗАЦІЯ ФОНІЧНИХ СТРУКТУР У ПЕРЕКЛАДІ

У сучасній філології, зокрема в фоносемантиці та психолінгвістиці, поширена гіпотеза, щодо наявності в окремих звуках конкретної мови іманентно притаманного їм «ознакового» (термін фоносемантика А. Журавлева) значення. Поезія, зрозуміло, не єдина царина, де наявний звуковий символізм, але це та галузь, де внутрішній зв'язок між звучанням і значенням із прихованого стає явним, виразним й інтенсивним. У поезії смисл може виникнути лише через асоціації зі звуком.

Говорячи про контекстний звуко символізм віршових структур, ми виходимо з того, що:

- 1) фонетичне значення може бути вмотивованим;
- 2) окремі звуки (або звукокомплекси) іманентно мають достатньо усталене самостійне значення;
- 3) контекстна звуко символізація може виявляти себе в межах як одного, так і декількох віршових рядків.

Під контекстом ми розуміємо найближче та необхідне оточення мовного знака. Контекст зумовлює однозначність комунікативної одиниці, фіксує саме те значення, яке є необхідним у даному випадку і відповідає вимогам адекватного розуміння мовленнєвого акту.

Немає сумніву, що звуковий склад і зміст вірша є емоційно взаємозв'язаними і емоції, які породжені звуками, накладаються на емоції, які породжені змістом вірша. Найчастіше саме фонема у вірші одержує вирішальне значення ФС беруть безпосередню участь у

створенні загальної концептуально-естетичної інформації поетичного тексту.

Поетичний переклад (на будь-якому віршовому рівні, у т. ч. і фонічному) неможливий без вирішення проблеми порівняльного віршування. Назріла необхідність і розробки звукосимволічної типології мов, і рішення проблеми звукосимволічних універсалій. Створення звукосимволічної типології мов могло б багато в чому визначити шляхи адекватності при передачі в перекладі інформації, котру несуть у собі звукобуквенні структури оригіналу, оскільки символіка звуків у різних мовах, як правило, не збігається і дуже висока імовірність перекладацької помилки.

Одне з основних питань психології – питання про детермінацію поведінки людини – в когнітології одержує наступну відповідь: поведінка людини детермінована її знанням. Перефразуючи цей висновок, можна сказати, що робота перекладача детермінована його тезаурусом. З тезаурусом перекладача тісно зв'язані і можливості аналізу інформації, котра передається через звукову організацію поетичного висловлення. Тезаурус на фонологічному рівні повинен припускати накопичений досвід розпізнавання не тільки таких властивостей звучної поетичної мови, як ритм, пауза та ін., але і здатність до декодування інформації, потенційно закладеної в звуках мови, яка перекладається. Безперечно, у XXI ст. одним із пріоритетних явищ науки стане усебічне вивчення природи розумових процесів, вивчення людського мозку. Це дозволить зрозуміти сутність і специфіку міжмовного рекодування, у тому числі і на фонологічному рівні.

УДК 811

Стодолінський Д. І.,
старший викладач кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ: СИМВОЛІЗМ АРХІТЕКТУРНОГО ШЕДЕВРУ АНТОНІ ГАУДІ «ХРАМ СВЯТОГО СІМЕЙСТВА»

Одним з найважливіших аспектів вивчення іспанської мови є культурологічний аспект, оскільки мова є складовою культури, а саме іспанська мова є відображенням неймовірно багатой та мультижанрової іспаномовної культури, яка представлена своїми видатними творами

літератури, драматургії, живопису, кінематографу, а також архітектури.

Одним з найвидатніших та найвідоміших архітектурних шедеврів іспаномовного світу є Храм спокути Святого Сімейства, більше знаний як Храм Святого Сімейства або за своєю іспанською назвою – *Sagrada Familia*, – католицька церква в Барселоні. Її будівництво почалось 1882 року та триває донині. Ця архітектурна пам'ятка є візитівкою Барселони та одним з навідуваним туристичним об'єктом Іспанії. Самі барселонці перефразували відомий вислів про ще один архітектурний пам'ятник Альгамбра (*Alhambra*) у місті Гранада, і тепер він звучить так: «*Quien no ha visto La Sagrada Familia – no ha visto maravilla*» («Хто не бачив Святого Сімейства, той не бачив чудерства»). Автором цього дивовижного архітектурного творіння є видатний каталонський архітектор Антоні Гауді, неперевершений та трохи дивакуватий художник, який намагався надати природних рис своїм кам'яним спорудам.

Антоніо Гауді не тільки яскравий представник іспанського модернізму, а й будівничий органічної архітектури. Він постійно і різноманітно використовував декоративні елементи, поєднуючи їх з архітектурними та конструктивними деталями, вкладаючи в них певний сенс. Думка об'єднати Матінку-Природу зі своїми чудакуватими архітектурними творіннями переслідувала Гауді все його життя, то була одержимість, мара, що не покидала його ні на мить. Ось чому вся його творчість наповнена природною символікою, яка відчувається буквально у кожному елементі його самобутньої архітектури.

Храм Святого Сімейства наскрізь пронизаний символікою, використаною Гауді так різноманітно і широко, як ніколи раніше. У храмі немає жодної архітектурно-скульптурної деталі, жодного архітектурно-композиційного взаємозв'язку, які не володіли б одночасно канонічним символічним значенням. Ось далеко неповний перелік найсуттєвіших з них для того, щоб мати уяву про велич та символічну значимість цього архітектурного шедевр Антоні Гауді:

1. Двері фасаду Різдва присвячені основним чеснотам, колони, що розділяють їх, – Йосипу і Марії. Бічні портики відокремлені від центрального двома високими колонами, прикрашеними пальмовим листям, що спочивають на спинах двох кам'яних черепах, морської з боку моря і сухопутної з боку гір. Черепахи символізують незмінність традицій китайської культури, які дуже поважали на той час.

2. Центральна частина храму, названа портиком Милосердя або Любові, є одночасно входом у храм і воротами до хліву Різдва Христового, зображеного у вигляді печери. Портник розділений надвоє колоною, яку обвиває, піднімаючись по ній знизу вгору, змії з яблуком в

пащі. Зверху вниз колону обплітає стрічка з іменами предків Ісуса, починаючи з Авраама. На перемичці зображені мигдалеві дерева, що позначають народження Нового Завіту на сухому стовбурі Старого. Вінчається центральний вхід скульптурною групою, що зображає Святе Сімейство. Всі фігури виконані у натуральну величину.

3. На наступному рівні перебуває сцена Благовіщення, вона оточена величезними зображеннями знаків зодіаку. Вище знаходиться група Різдва Христового, на наступних рівнях, як у багатьох середньовічних соборах, зображені ангели, що грають на музичних інструментах.

4. Фасад покритий скульптурними зображеннями людей, тварин і рослин. І всі вони мають своє символічне значення. Кожен стовп, кожна дзвіниця присвячені апостолам, двері внутрішнього портика – алегорії заповідей, в той час як бази колон – алегорії гріхів, а капітелі – алегорії чеснот.

5. Ліворуч від центрального портика знаходиться портик, присвячений Надії. Фігура святого Йосипа, покровителя храму неодноразово виникає в сценах, зображених на фасаді. Так, він зображений сидячим в човні з балдахіном і голубом – Святим Духом – на його вершині, з лампою і якорем. Цю сцену можна інтерпретувати як маяк, що висвітлює шлях церкви в темні часи.

6. На верхніх рівнях у вигляді фігур і символів зображені основні постулати католицизму. Лампа з одним плафоном і трьома гнітами символізує Святу Трійцю і Непорочне зачаття. Євхаристія представлена гронами винограду і колоссям пшениці. Фасад Різдва Христового завершує шпиль у вигляді кипариса, що вінчає три портика: Любові, Віри і Надії. Його основою служить печера Коронації Святої Діви, покрита брилами льоду. А в центрі розташований хрест з буквами альфа і омега по краях, які позначають початок і кінець всього суцього. Трохи вище знаходиться ще один рідко згадуваний символ. Це покрите позолотою і червоною глазур'ю яйце, позначене анаграмою Ісуса.

7. Фігура пелікана, що знаходиться над ним, відноситься також до символів Ісуса, прийнятим в період раннього християнства. Міф про пеліканів розповідає, що цей птах, щоб нагодувати своїх дітей, дзьобом розриває собі груди, а тому використовується як символ Спокутної Жертви Ісуса, а також як символ воскресіння.

8. Сам кипарис – дерево вічного життя, за традицією стародавньої іконографії християнства служить притулком численним голубам. За його сторонам ангели збирають в кубки Священну Кров, щоб рознести її по всьому світу, навколо них по всій поверхні каменя видно застигли краплі.

9. Над фасадом Різдва піднімаються чотири вежі-дзвіниці. Здалеку вони виглядають як збільшена в багато разів копія тендітної морської раковини, яку можна знайти на узбережжі Каталонії. Верхівки веж нагадують кокарди єпископських митр. Кожна вежа уособлює одного з апостолів.

Проектуючи оздоблення фасаду, архітектор прагнув якомога точніше копіювати природу. Це було для нього своєрідним способом вихваляння Господа. Гауді вважав, що архітектурну споруду слід уподібнити природному організму. Неможливо усвідомити величність усього архітектурного витвору, не розуміючи тих елементів символіки автора, про які йшлося вище.

За своєю символікою Храм Святого Сімейства Антоні Гауді заслужено знаходиться на верхній сходинці світових архітектурних шедеврів, вартий його детального дослідження на уроках ще й тому, що він фігурує у багатьох літературних творах для домашнього читання на різних рівнях вивчення іспанської мови.

Таким чином, культурологічний аспект є важливою складовою викладання іспанської мови, який розширює знання студентів про самотутню та різноманітну культуру іспаномовного світу.

**ПІДСЕКЦІЯ: Німецька філологія та методика викладання
німецької мови та літератури у вищій школі**

УДК 371.3:478:811.112.2

Вакуленко Т. І.,
канд. пед. наук, доцент кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

**EFFEKTIVITÄT VON VOKABELLERNSTRATEGIEN IM
DEUTSCHUNTERRICHT FÜR DIE GERMANISTIKSTUDENTEN**

Damit der Studierende in der Lage ist, seine Gedanken mündlich oder schriftlich angemessen zu äußern bzw. die Gedanken anderer hörend oder lesend richtig zu verstehen, muss die Aneignung eines Grundwortschatzes eine wesentliche Rolle spielen. Die sprachliche Leistung, die dabei zu erbringen ist, erfordert selbstverständlich mehr als die Aneinanderreihung einzelner lexikalischer Einheiten, die als «sprachliche Einheiten mit Bedeutung» verstanden werden, denn die Bedeutung einer Äußerung ist bekanntlich nicht mit der Summe der Bedeutungen der einzelnen Wörter gleichzusetzen. In der Kommunikation kommt es darauf an, Begriffe miteinander in Beziehung zu setzen, um eine möglichst exakte Widerspiegelung der Verhältnisse der objektiver Realität zu erreichen. Dafür benötigt der Studierende die Grammatik; er muss also zusammen mit den lexikalischen Einheiten auch Angaben über deren grammatisches Verhalten gespeichert haben.. Daraus erklärt sich der enge Zusammenhang zwischen Lexik und Grammatik, auf den auch hier hingewiesen werden soll.

Der Wortschatz einer Sprache ist unübersehbar groß. Der Allgemeinwortschatz (einschließlich der gebräuchlichsten Fachwörter aus Wissenschaft und Technik) der deutschen Sprache z.B. wird auf ca. 2 Mill. Wörter geschätzt. Nach manchen Studien kommt der «Durchschnittssprecher» mit einem aktiven Wortschatz von ungefähr 5 000 Wörtern aus; die Menschen mit höherer Bildung benutzen zwischen 8 000 und 10 000 Bezeichnungen. Die rezeptive Kenntnis von Wörtern der Muttersprache sei etwa zehnmal so groß wie der produktiv angewandte Wortschatz. Dieser große Umfang des Wortschatzes hat zu Folge, dass seine Begrenzung und damit seine wohlüberlegte Auswahl zum Zwecke der Erlernung einer Fremdsprache unumgänglich nötig ist. Seit vielen Jahren sind aus diesem Grunde Wortschatzminima für den Fremdsprachenunterricht, auch für den Deutschunterricht üblich.

Betrachte wir zunächst wieder die Kommunikationsbereiche des Deutschlehrers und deren Bedeutung für die Auswahl des zu erwerbenden Wortschatzes. In erster Linie muss der Lehrer die lexikalischen Mittel produktiv parat haben, die er in seinem Unterricht benötigt, die also im Lehrmaterial erhalten sind und die er für die Unterrichtsführung braucht. Das ist ohne Zweifel ein begrenzter und zu überschaubarer Wortschatz. In den allgemeinbildenden Schulen umfasst der Wortschatz, den die Lehrbücher im Laufe des Schuljahres bieten, durchschnittlich 1200 bis 2 000 lexikalische Einheiten; dazu kommen noch ca. 600 Wörter für die einfachsten Wendungen zur Unterrichtsführung. Das am Herder-Institut eingeführte Lehrbuch «Deutsch intensiv», für einen Unterricht mit sehr hoher Stundenzahl gedacht, kann weit höhere Ansprüche stellen. Hier werden bereits auf der Grundstufe ca. 3 000 lexikalische Einheiten vermittelt.

Die Kommunikationsbereiche Weiterbildung und Wirken in der Öffentlichkeit stellen sehr hohe Anforderungen an den rezeptiven Wortschatz, den der Student des 12. Semesters bei der Nutzung schriftlicher und auch akustischer Quellen verstehen muss. Das betrifft in vielen Fällen die Fachterminologie, deren Beherrschung vom Deutschlehrer erwartet werden kann. Eine Erleichterung ist dadurch gegeben, dass dies einerseits der Regel definiert vorliegt, andererseits ist als besondere Schwierigkeit die unterschiedliche Verwendung der Begriffe in den einzelnen deutschsprachigen Staaten und mitunter auch innerhalb dieser zu verzeichnen. Besonders umfangreich ist der Wortschatz, den der Studierende für die Lektüre schöngeistiger Werke benötigt. Zwar ist dabei der Gebrauch der Wörterbücher möglich, trotzdem gebietet die Ökonomie der Zeit, dass der Wortschatz umfangreich genug ist, um ein rationelles Lesen zu gewährleisten. Die Aneignung wissenschaftlicher und politischer. Auch tagespolitischer Kenntnisse auf der Grundlage einer mündlichen oder schriftlichen Informationsübermittlung verlangt von ihm ein rasches Rezipieren der entsprechenden Lexik. Beispielsweise wird den Studierenden die tägliche Lektüre einer deutschsprachigen Tageszeitung nur möglich sein, wenn sie diese unmittelbar, das heißt übersetzungsfrei und ohne Wörterbuch, zu lesen vermögen.

Für den Kontakt Muttersprachlern benötigen die Germanistik-Studenten einen umfangreichen Wortschatz sowohl produktiv als auch rezeptiv. Wenn man hier in Bezug auf die korrekte Verwendung der allgemeinen deutschen Hochlautung oder der grammatischen Strukturen Einschränkungen vornehmen kann, so sind diese für die Lexik kaum zugänglich. Wenn lexikalische Einheiten nicht exakt verwendet werden, kommt es rasch zu

Missverständnissen; der Kommunikationseffekt wird gestört. Wenn auch der Umgang mit Muttersprachlern für die Studenten nur sekundäre Bedeutung hat, so kommt ihnen doch ein großer Wert zu, da diese Begegnungen für die Entwicklung seiner Sprachbeherrschung sehr nützlich sind.

Kennzeichnend für den Wortschatz auf hoher Stufe der Aneignung ist, dass der Studierende neben den üblichen Komponenten (der akustisch-artikulatorischen, der optisch-graphomotorischen, der semantischen und der kombinatorischen Komponente) auch die stilistische und die Wortbildungskomponente zu beherrschen hat.

Nun ist die Frage zu stellen, welches Wortschatzminimum sich der Germanistik-Student in den 9.-12. Semestern aneignen sollte. Das beinhaltet die Frage nach der möglichen Abgrenzung und nach den möglichen Abstrichen, die man vornehmen kann. In den vorhandenen Studienplänen für die Ausbildung der Magister der Germanistik und anderen Materialien werden sehr unterschiedliche Forderungen an den zu beherrschenden Wortschatz gestellt.

УДК 82.09:[821.133.1+821.153.2.]»18»(043.2)

Вісько Г. Г.,

викладач кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ТЕКСТИ ЖАКА КАМБРІ І ЛІТЕРАТУРНИЙ ЕТНООБРАЗ БРЕТАНІ В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ ХІХ СТОЛІТТЯ

Літературний авто- та гетерообраз Бретані, як позитивний, так і негативний, був сформований здебільшого французькими та бретонськими інтелектуалами ХІХ століття. Він склався зі сталого набору елементів, як-от позитивні й негативні риси характеру, які приписувалися французами бретонцям, або апропріювалися самими бретонцями, архетипні романтичні пейзажі, специфічні історичні теми і мотиви тощо. Проте витoki можна знайти у більш ранніх впливових текстах (не обов'язково художніх), наприклад, у подорожніх доповідях і звітах Жака Камбрі наприкінці ХVІІІ століття.

Жак Камбрі (1749–1807) – один із засновників Academie celtique (разом з Елюа Жоано та Мішель-Анжем де Мангурі), організації, створеної за Наполеона у 1805 році. Метою діяльності організації було

дослідження давнього галльського (кельтського) минулого Франції та своєрідна популяризація знань про нього. Кельтська Академія проіснувала до 1814 року, потім трансформувалася у *Société royale des Antiquaires de France* (Koch, 2005).

Інтелектуальний доробок Ж. Камбрі, а саме його «Подорож у Фіністер» (*Le Voyage dans le Finistère*, 1799) у трьох томах, оцінюється сьогодні як одне з важливих джерел інформації про економічне, суспільне, побутове та культурне життя жителів регіону сучасної письменникові епохи після революції. П'єрік Пуршас навіть убачає екологічне мислення у цьому своєрідному подорожньому звіті кінця XVIII століття: у тексті прослідковується стурбованість автора «Подорожі» проблемою нерационального використання природних ресурсів та формулюються думки про її розв'язання (Pourchasse, 2007).

Цікавим є спостереження Гізер Вільямс, що, незважаючи на діяльність у Кельтській Академії, саме Жак Камбрі міг зафіксувати у своїх текстах (переважно у «Подорожі») ті стереотипи про Бретань (часто – депресивні, навіть, за висловом П. Пуршаса, «апокаліптичні» та «катастрофічні»), її ландшафти та мешканців, які потім були підхоплені й майже цитовані провідними письменниками протягом наступного століття, як-от Оноре де Бальзак чи Огюст Брізьо (Williams, 2007), або Гі де Мопассан. Можна припустити, що такий вплив пояснюється, по-перше, авторитетністю постаті Камбрі у XIX столітті як для політичних, так і для інтелектуальних кіл Франції і, по-друге, частково авторитетністю Кельтської Академії, попри зростаюче критичне ставлення до неї, на хвилі кельтоманії у творчому середовищі Франції.

Бретань у «Подорожі» не є цілком монолітним, гомогенним полотном. Об'єднані спільним, радше депресивним колоритом, таким, що підкреслює недоступність, недорозвиненість, порівняно зі столицею, та ізольованість регіону, зображені населені пункти все ж, за спостереженням наратора, відрізняються один від одного спеціалізацією, особливостями суспільного життя, ступенем економічного прогресу і навіть характером мешканців, наприклад:

– мешканці Морле охарактеризовані як «добрі, гостинні, вірні, чесні». Проте ця комуна не може продемонструвати якогось відомого інтелектуала чи представника престижної професії, наприклад, адвоката, митця чи поета, адже віддалена від Парижа, який постає у Камбрі як центр Просвітництва, наукового прогресу та цивілізації. Автор нагороджує Морле іншими негативними характеристиками: «посередність», «неуцтво», які, за його переконанням, є причинами високого

рівня злочинності в комуні, а ще сприяють тому, що переважна більшість населення підтримує старий політичний режим (Cambrŷ1, С. 43);

– Леневен охарактеризований автором як економічно відсталий сільський регіон, без будь-якого виробництва, комерції, та без натяку на індустріальний прогрес у сільському господарстві, де жителі не наважуються «віддалитися від рутини своїх пращурів». Мешканці описані як добрі, щедрі, гостинні, уважні, які «віддадуть вам те, що в них найкраще зберігається». Наратором детально перераховані місцеві свята та пов'язані з ними повір'я (Cambrŷ2, С. 11);

– Кемпер, на фоні решти регіонів, постає відносно цивілізованим містом, сповненим «знання, талантів та любові до навчання», а його мешканці охарактеризовані Камбрі як послужливі, жваві, веселі, живі, духовні тощо (Cambrŷ3, С. 12).

«Подорож у Фіністер» написана Жаком Камбрі й видана за декілька років до його залучення до Кельтської Академії. На момент створення цієї структури у 1805 році світ побачила ще одна об'ємна праця автора – «*Monumens celtiques ou recherches, sur le culte des pierres, précédées d'une notice sur les Celtes et sur les Druides, et suivies d'étymologies celtiques*». Вона являє собою спробу своєрідного енциклопедичного опису-інвентаризації мегалітичних споруд та інших історичних пам'яток Бретані, де, з одного боку, детальні, підкріплені цитатами з античних джерел характеристики чергуються з кельтоманськими наративами про друїдів та сакральність. У передмові автор наголошує, що кельти, галли та франки є одним народом, і таким чином поданий у тексті наратив про кельтів має бути апропрійований французькою нацією як її давнє минуле. Схожі думки будуть згодом транслюватися, наприклад, у текстах Бальзака або Жуля Мішле. Можна припустити крім того, що сатиричні описи-класифікації мегалітів або мотиви кепкування над минулим Бретані у тревелозі Флобера «*Par les champs et par les grèves*» знайшли своє живлення саме у цьому тексті Камбрі.

Таким чином, зародки формування літературного етнообразу Бретані, як негативного, так і позитивного, можуть бути знайдені вже у текстах впливових інтелектуалів кінця 18 століття, зокрема у працях Жака Камбрі.

Кіршова О. В.,
канд. пед. наук, доцент кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв

STRATEGIEN FÜR DAS LESEN, HÖREN UND HÖR-SEHEN IM DEUTSCHUNTERRICHT

Unter Strategie versteht man die planvolle Vorgehensweise, mit der man ein Lernziel (in diesem Fall das Verständnis des Textes) erreicht. Die konkrete Ausführung einer Strategie ist die Lerntechnik, also der sichtbare, beobachtbare Teil einer Strategie.

Strategien können, je nach Bedarf und Situation, unterschiedlich sein. Sie haben aber immer das Ziel, das Lesen, Hören oder Hör-Sehen zu steuern und den Erfolg beim Verstehen zu erhöhen.

Nicht jede von Lernenden eingesetzte Strategie führt allerdings zum Ziel. Eine Aktivität muss unter dem Einsatz sinnvoll angewendeter Strategien stattfinden, damit sie beim Verstehen helfen kann. Sinnvoll heißt in diesem Zusammenhang, dass die/der Lernende diese Strategie später auch einmal in einer authentischen Situation anwenden könnte, um einen Text (besser) zu verstehen.

Man unterscheidet bei Strategien zwischen verschiedenen Typen. Wichtig sind vor allem zwei: zum einen die sogenannten kognitiven Strategien; das sind solche, die sich direkt auf den Lese-, Hör- oder Hör-Sehprozess beziehen und die direkt dem Verstehen dienen. Zum anderen gibt es die metakognitiven Strategien. Mit diesen organisieren und kontrollieren Lernende den Verstehensprozess.

Beispiele für kognitive Strategien sind:

- Wörter genau analysieren (z.B. Komposita);
- den Kontext nutzen, um unbekannte Wörter zu entschlüsseln;
- unbekannte Wörter ignorieren;
- Textstellen erneut lesen, hören oder hör-sehen, um Bezüge zu verstehen;
- Informationen zusammenfassen oder systematisieren;
- Informationen visualisieren;
- Bildinformationen nutzen, um Vermutungen anzustellen oder zu überprüfen;
- neue Informationen mit eigenem Wissen verknüpfen.

Beispiele für metakognitive Strategien sind:

- den eigenen Lese-, Hör- oder Hör-Sehvorgang planen (Schritte und Strategien festlegen, Vorwissen aktivieren usw.);

- das Vorgehen beim Lesen, Hören oder Hör-Sehen steuern (wiederholen, verschieben, auslassen usw.);
- die Ergebnisse kontrollieren (Probleme identifizieren, Thesen überprüfen, Ergebnisse bewerten).

Lehrwerkautoren und -autorinnen machen sich bei der Konzeption von Aufgaben und Übungen in Lehrwerken Gedanken über die Strategien, die sie bei den Lernenden anregen wollen. Trotzdem können Sie als Lehrende nicht einfach darauf vertrauen, dass die Aufgaben und Übungen im Lehrwerk schon dazu führen werden, dass Ihre Lernenden sinnvolle Strategien anwenden. Vielleicht soll mit einer Aufgabe oder einer Übung eine Strategie gefördert werden, die Ihren Lernenden gänzlich unbekannt ist und auf deren Verwendung sie deshalb gar nicht kommen können.

Es ist deshalb wichtig, als Lehrkraft immer selbst zu überlegen, welche Strategien bestimmte Aufgaben und Übungen anregen sollen oder anregen können. Außerdem sollte man darüber nachdenken, wie man die Lernenden bei der Anwendung einer für ein bestimmtes Ziel sinnvollen Strategie unterstützen kann. Dazu müssen Sie erkennen können, welche Strategie(n) eine bestimmte Lernaktivität anregen will.

УДК 82-1.091'06: [821.112.2+821.161.2]

Кондрацька П. О.,
викладач кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

МОВНІ ЗНАКИ КОНКРЕТНОЇ ПОЕЗІЇ

Конкретна поезія – літературна течія авангардизму на початку 50-х ХХ ст., зорієнтована на організацію мовних елементів (літери, морфеми тощо) за просторовим принципом, вдаючись до їх вигадливого розміщення та розмаїтого шрифтового оформлення. Однак поняття «конкретна поезія» передбачає щонайменше дві основні ознаки: свідоме спрямування автора на експеримент, тобто прагнення показати особливості мови поезії у несподіваний спосіб, і принцип іронічної інтелектуальної гри.

Суто «конкретна поезія» є найпроблемнішою підгрупою в теоретичній області. До тих пір поки доступні рудиментарні судження, поки можливо ідентифікувати граматичні та синтаксичні структури, зв'язок з традиційним віршом відсутній. Речення в «конкретному вірші» більше не вказують прямо на реальність, а тільки на власну лінгвістично-матеріальну реальність.

Конкретна поезія – це поезія слів. Слово в трьох його матеріальних рівнях є вирішальним елементом для поета: значення не виходить за його межі, звук, образ. Сенс, який не може виходити за межі слова ледве зрозумілий. Що ж мається на увазі?

Усі мовні знаки мають значення, інакше б вони не стосувались мови як такої, але цей знак немає прямого відношення до реальності та певного об'єкту. Як бачимо, основними ознаками знака є матеріальність (його можна бачити, чути, тобто сприймати органами чуттів), використання його для позначення чогось, що перебуває поза ним, інформативність. Позначаючи якусь річ, знак не пов'язаний із нею природним зв'язком. Тут зв'язок суто умовний і довільний, через що один і той самий знак може використовуватися в різних знакових системах і відповідно мати різне значення. Отже, своє значення знак отримує в певній системі. Поза системою він не є знаком, бо нічого не означає.

Мовний знак отримує своє значення лише в момент прочитання, саме тому дуже важко сприймати мову, яка служить комунікативним феноменом, як єдину реальність, в якій реалізується значення. В цьому і вбачається парадокс «конкретної поезії». Вірш наповнюється змістом лише в читача, коли той приводить текстовий матеріал (структуру) в форму вираження.

Значення слова «конкретна поезія» – це не те, що під ним розуміють, а саме спосіб використання того, чи іншого слова. Слово має значення в момент його використання. Воно позначає об'єкт за допомогою його значення. Це гарантує комунікативну функцію мови. Конкретна поезія скорочує тріадні зв'язки між словом – значенням – об'єктом. Тріадне відношення існує лише в момент читання, в якому читач інтерпретує. Він є інтерпретатором дихотомії значення слова на основі знання про слово і його значення у словнику.

У руслі постмодерністського зближення жанрів і видів мистецтва, на основі конкретизму сформувався досить впливовий у сучасній поезії візуальний напрям, який, по суті, належить вже не літературі, а художній графіці. Тому доцільним видається розглядати конкретну поезію в контексті зорової, як її породження і вдосконалення за допомогою новітніх мистецьких практик.

Максимчук С. М.,
старший викладач кафедри РГФ та ПНМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

PERFEKT IN DER ALLTAGSKOMMUNIKATION IM ÖSTERREICHISCHEN DEUTSCH («PRÄTERITUMSCHWUND»)

Der Österreicher verwendet in der gesprochenen Sprache als Erzählform das Perfekt (*«Ich bin in die Stadt gefahren»*), wo der Deutsche das Präteritum gebraucht (*«Ich fuhr in die Stadt»*). Das Präteritum (Imperfekt, Mitvergangenheit) ist im Süden ab dem 13. Jahrhundert geschwunden, in der geschriebenen Sprache wird es jedoch meist weiterhin verwendet. An die Stelle des Präteritums ist in den meisten Fällen das Perfekt (die lange Vergangenheit) getreten.

In einem Grenzgebiet zwischen Norden und Süden verwendet man heute in der gesprochenen Sprache als Erzählform das Plusquamperfekt (die Vorvergangenheit) (*«Anschließend war ich beim Bäcker gewesen»*).

Der «Präteritumschwund» wird als direkte Folge des *e*-Ausfalls am Wortende von bestimmten Zeitwortformen angesehen (Apokope). Als bei schwach gebildeten Präteritumformen wie *«er sagte»*, *«er lebte»*, *«er streckte»* usw. im Süden des Sprachraums das *-e* weglief, waren diese in der dritten Person nicht mehr vom Präsens *«er sagt»*, *«er lebt»*, *«er streckt»* zu unterscheiden. Um die Vorzeitigkeit anzuzeigen, musste auf andere Formen zurückgegriffen werden. So ist das Perfekt an die Stelle des Präteritums getreten und hat sich als Tempus für die mündliche Erzählung etabliert. Vermutlich ist die «Apokope» und der «Präteritumschwund» im Süden deshalb eingetreten, weil die deutsche Sprache hier in direkter Konkurrenz zu zahlreichen anderen Sprachen stand (zum Italienischen, zu einigen slawischen Sprachen und zum Ungarischen – in der Habsburgermonarchie haben insgesamt 16 verschiedene Sprachen nebeneinander existiert). Einerseits sind viele Wörter aus den benachbarten Sprachgebieten ins Süddeutsche und damit ins österreichische Deutsch gelangt, was die Ausdruckskraft der Sprache vergrößert hat, andererseits wurden entbehrliche Elemente über Bord geworfen. Das Präteritum hat sich im österreichischen Deutsch also nur in schriftlicher Form halten können. Wenn der Österreicher in einer Rede Vorzeitigkeit gegenüber der Gegenwart ausdrücken will, verwendet er das Perfekt, wenn er dies in schriftlicher Form tut, verwendet er meist das Präteritum.

Es wird darauf hingewiesen, dass auch in Deutschland in der Alltagskommunikation das Perfekt immer häufiger an Stelle des Präteritums

tritt. Da in der deutschen Sprache die Tendenz vorherrscht, Präteritumformen bestimmter starker Zeitwörter zu meiden, bietet es sich an, auf «unproblematische» Perfektformen auszuweichen. Auch im Norden und in der Mitte Deutschlands sagt man also immer öfter: «*Ich habe mir das Gesicht **gewaschen!***» statt «*Ich **wusch** mir das Gesicht!*», «*Die Maus hat ein Loch **gegraben***» statt «*Die Maus **grub** ein Loch*» etc. (Die Zeitwörter gehören der 6. Ablautreihe an; bei dieser Art von starken Verben wird der Ablaut nur im Präteritum, nicht im Partizip II realisiert: waschen, wusch, gewaschen; graben, grub, gegraben.

Beim Hilfszeitwort «sein» wird auch im Süden in der gesprochenen Form meist das Präteritum benutzt, nicht das Perfekt. Es heißt also: «*Gestern **war** ich nach langer Zeit wieder im Kaffeehaus!*», doch kann man auch hören: «*Gestern **bin** ich nach langer Zeit wieder im Kaffeehaus **gewesen!***» Gleiches gilt für Hilfszeitwörter wie «können», «wollen», «müssen» etc.: «*Gestern **wollte** ich baden gehen, aber es hat geregnet*». Der «Präteritumschwund» hat auch Auswirkungen auf die österreichische Hochsprache in ihrer schriftlichen Form. In vielen Fällen könnte man beispielsweise darüber streiten, ob es sich um ein Geschehen handelt, dessen Ergebnis auch noch in der Gegenwart von Belang ist oder nicht. In diesen Zweifelsfällen wird in Österreich eher das Perfekt stehen. Dies führt zu einer für Österreich typischen Färbung der Schriftsprache und stellt keinen Fehler dar. Wer in Zweifelsfällen das Präteritum an Stelle des Perfekts verwendet, bringt eine stärkere Zuwendung zum Ausdruck.

Radikal weitergedacht stellt sich die Frage, warum man in Österreich das Perfekt nicht auch in der geschriebenen Form als Erzählzeit verwenden kann. Man kann. So schreibt der in Maria Alm geborene und in Wien lebende Wolf Haas seine Kriminalromane durchwegs im Perfekt («*Komm süßer Tod*», «*Ausgebremst*», «*Silentium!*», «*Der Knochenmann*» etc.). Sie werden sowohl in Österreich als auch in Deutschland von den Lesern verschlungen. Wolf Haas weiß, warum er so schreibt – er hat Linguistik studiert. Indem er das Perfekt als Erzählform verwendet, verringert er die Distanz zum Leser. «*Sie hat ihn immer noch nicht berührt. Aber trotzdem hat er sie vom Kopf bis zu den Zehenspitzen gespürt, als hätte die Notapothekerin sich in eine Art Gänsehaut auf dem Brenner-Körper verwandelt. Aber er hat sich immer noch mit eiserner Disziplin gezwungen, die Augen nicht aufzumachen...*» («*Silentium*», S.222.) Außerdem unterdrückt Haas hin und wieder ein Zeitwort oder ein Hilfszeitwort, was ansonsten nur in der mündlichen Alltagskommunikation geschieht. «*Er hat sich beeilen müssen, weil in ein paar Stunden schon die Aufführung und vorher noch irgendwo einen Anzug organisieren.*» («*Silentium*», S.70.)

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОВНОЇ НОРМИ

На першому плані лінгвістики стояли чітко визначені питання, а саме: граматичні норми та відносно мала частина ситуативних норм, які згодом відійшли до галузі стилістики. Співвідношення між стилістикою і граматикою розглядалося наступним чином: граматику описує норми, стилістика, навпаки, розглядає їх варіативність та спосіб застосування. Граматика представляє формулювання думок у мові за органічними законами, а стилістика – як такі зображення стають красивими та прикрашеними. Диференційоване поняття норми зумовлює інше теоретичне підґрунтя. Історія розвитку вчення про норми демонструє, що це питання перебуває в залежності від розвитку певних загальних мовно-теоретичних передумов. Те, якою мірою мовно-комунікативна діяльність підлягає різноманітним нормуванням, залежить від розвитку комунікативної практики. Взагалі, нормування пов'язане з проблемами здійснення комунікації, коли оволодіння нормою стає неоднаковим для учасників комунікативного акту, якщо вони належать до різних соціальних кіл або походять з різних регіонів. Причому, слід додати, що це вважалося нормальним випадком, якщо людина володіла декількома системами норми, навіть коли демонструвала накладення одних норм на інші. Володіння певною системою мовних норм слугувало засобом встановлення ідентичності людини.

Щоб впливати на рефлектування мовно-комунікативних норм і проводити заходи суспільних сил щодо закріплення і дотримання їх, необхідно, щоб відмінності норм увійшли у свідомість та пройшли ідентифікацію щонайменше з одним із її варіантів. Така потреба виникла, перш за все, в процесі створення бюргерських національних осередків. Це проявлялося в прагненні до розвитку і затвердження загальнонаціональної мовної норми та в намаганнях вберегти мову від іноземних впливів, щоб зробити сильною і свідомою ідентифікацію з рідними засобами комунікації для посилення національної свідомості. Спонукання до створення єдиних норм взяли свій початок з канцелярій, із книгодрукування, з їх економічними інтересами, з літератури, яка набирала надландшафтні форми, з науки, яка поступово відходила від латини й переходила на німецьку мову. Всі ці багаточисельні практичні заняття мали своїм завданням розробити словники, граматики з метою систематизувати норми, яким надавалися переваги.

Взагалі, ці заходи мали на меті удосконалити мову. Хоча й це приводило до певної роздвоєності всіх нормативних намагань, тому що з великої кількості населення тільки незначна група дотримувалась нових правил комунікації, що зумовлювало необхідність створення відповідного нормованого мовлення та нормованої мови. Окремі суспільні класи і прошарки демонстрували безпосередню зацікавленість до пристосування мови в нових комунікативних умовах. З іншого боку, були соціальні групи, які гальмували процес нормування мови. Зазвичай це стосувалося нижчих класів і прошарків, саме тут прагнення до створення єдиних норм стикалися з багатьма проблемами.

Вважаємо, що нові норми створювали вирішальну базу для організації нових мовних форм існування для виявлення відмінностей між діалектами, літературною та розмовною мовою. Звичайно, норми досліджувались завжди. Можна навіть припустити, що описування мови було описуванням норм. При цьому тільки не існувало теоретичного підґрунтя, яке зробило б змістовним та сформульованим відмежування нормативної точки зору. У цьому сенсі співпадають проблеми норми і мови.

З позиції національної своєрідності мов постановка питання про утворення національної держави не спричинила теоретичного доступу до проблематики норми, хоча особливості зберігалися завдяки слідуванню норм та їх закріпленню у суспільній свідомості. Якими були ці намагання на практичному рівні, нам демонструє, наприклад, література всього середньовічного періоду, коли відбувалося затвердження та закріплення німецької мови. На теоретичному рівні менше зверталось уваги на національну своєрідність мови. Більша увага приділялась її вживанню, постійному варіюванню норм у соціальних процесах, враховуючи також духовні особливості народу, який знаходив практичне застосування мови.

Поняття норми розглядав ще О. Funke, яке він пов'язував з тезами про загальну мову. За його теорією, мова – це абстракція, яка не має реального існування, тобто: «Суспільна мова – це не комплекс реальних фактів і сил, також це не ідеальна норма, яка вказує, як необхідно говорити. Вона належить до дійсної мовної діяльності, як кодекс до сукупного правового життя».

Таким чином, норма – це абстракція, що має ідеальний і прескриптивний характер, яка на основі цього характеру є загальною. О. Funke також розділяв норми мови на письмову та усну. Ці відмінності знайшли згодом прихильників серед представників Празької школи. Для сучасних мовознавців, які не далеко відійшли від тез Празької школи, норма розмовної загальної мови не була простим озвученням письмової норми. Такої точки зору дотримувався О. Funke, який розумів загальномовну норму як письмово-мовну та розмовну норму.

**ПІДСЕКЦІЯ: Нові тенденції у перекладі та стилістиці
з англійської мови**

УДК 811.111'27:811.161.2'27

Агсєва-Каркашадзе В. О.,
канд. філол. наук, старший викладач кафедри ТПП з АМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

TRANSLATION OF EMOTIONAL DOMINANT

Any poetic work is characterized by the feature of conveying the author's feelings. That is, here we deal with the emotional dominant of the poetic work. As it is well-known, the transmission of the author's feelings occurs through the formation of an image. Figurativeness is a distinctive feature for both English and Ukrainian poetry. Reproduction of feelings, revival of memories, auditory and other sensual experiences in a reader's mind occur precisely because of the image. Thanks to it the perception of a poetic work becomes alive and distinctive.

The image, created in a poetic work, is perceived as a secondary image, since it is perceived as a segment of a text that reproduces in the reader's mind the feelings, emotions and feelings encoded by the author of a poetic work. In the development of ideas and works, it is the images that take the key positions. The key concept in the transmission of the image in translation is its correct reproduction, because it contributes not to distortion of the content of the whole poetic work. Today, a systematic approach to the translation of poetic works is applied. According to V.M. Komissarov, two concepts are used to perform this type of translation. The first concept is the concept of a poetic model of text. The second concept is the semantic-stylistic structure.

The poetic model of the text implies the understanding of the text as a perception of its poetic meaning, and not only its direct meaning. At the same time within the semantic-stylistic structure we perceive the poetic work as a certain abstract model that consolidates certain essential features of the poetic work and ignores its non-essential features. There are also the other approaches to poetic translation. For example, according to M. Bakhtin, literal, free and equivalent types of translation are distinguished. At the same time N. Gey claims that only adequate and interpreted types of translation can be observed.

By literal translation we mean the type of translation that reproduces the communicative-formal (irrelevant) elements of the source language text that may violate the norms of the target language, or even distort the real content

of the original. This type of translation is not adequate and is used only in the case of a pragmatic task, that is, the reproduction of the formal features of the construction of the statement of the original in translation. Free translation involves translation at the lowest equivalence level. Unlike literal translation, it can be adequate, but only if it meets other regulatory requirements of the translation, and also does not cause significant losses in the transmission of the content of the original. Equivalent is the type of translation, the purpose of which is to reproduce the content of the foreign-language original at one of the equivalence levels. Adequate translation is a type of translation that ensures the implementation of pragmatic tasks of the translation act at the highest possible level of equivalence without admission of violations of the norms of the target language and compliance with the genre-stylistic requirements of artistic texts. By the content of the original, we understand all the information that is transmitted. The same information includes denotative and connotative meaning, as well as the pragmatic potential of the text.

УДК 811.111:004

Бужиков Р. П.,
канд. пед. наук,
доцент (б. в. з.) кафедри ТПП з АМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв,
Болтасва Ю. П.,
вчитель англійської мови,
приватна ЗОШ І–ІІІ ст. «Гіпаніс-ЕОС»

THE USE OF INTERNET BLOGS IN TEACHING INTERCULTURAL ENGLISH COMMUNICATION

The new educational philosophy has defined the main strategy of pedagogical activity: the direction of the educational process on the formation of the spiritual world of the individual; affirmation of universal values, disclosure of potential opportunities and abilities of students.

The solution of these urgent problems is possible only on the basis of introduction of models of human oriented training and education of youth with wide use of intellectualized systems of training (IST), in particular multimedia which will allow the student to realize its natural, educational, social and spiritual potential, all areas of its activities. Comprehensive application of intellectualized educational systems in the educational

process has great prospects for building advanced models of learning and development of ideas, forms and methods of pedagogical technology, which will contribute to the humanization of education, improving learning efficiency and its intensification and individualization depending on interests, abilities, activation of educational and cognitive activities via the introduction of research tasks, increasing the share of individual work, which is crucial for the development of creative personality. One of the most significant advantages of the introduction of IST in the educational process is the ability to implement the methods of individualization and differentiation fully. Taking into account the individual characteristics of students, their subjective experience makes it possible to choose the optimal way of learning for everyone.

Modern IST can be widely used by students to get acquainted with new material, new samples at the stage of testing and application of knowledge, skills and abilities. Intellectualized teaching systems make it possible to model the conditions of communicative activity and implement them in various training exercises. The transformation of information into knowledge occurs in stages: 1) explanation of new material; 2) repetition, generalization and systematization of knowledge; 3) formation and improvement of skills and abilities to apply the acquired knowledge in practice. When repeating the studied material, it is advisable to use such teaching systems that would expand the information capabilities of the teacher and the form and speed of presentation of educational material. It is the IST, their pictorial and expressive capabilities, informativeness, efficiency and high speed of information provide such favorable conditions. In this case, semantic and sensory-visual information about the known educational material can be presented with elements of new, still unknown data. The prevalence of visual information significantly increases the level of perception and activity of students. All this in general in some way organizes mental activity, creates favorable conditions for the direction, concentration, distribution of attention and management of cognitive activity, which is embedded in the content of all IST.

Intellectualized educational systems as a kind of teaching tool can provide a fundamentally new quality: the exchange of information between the student and the intellectualized system takes place in a dialogical form, according to an unregulated scenario, which is built by the student in a new way and at his discretion, and rationalize it, providing new opportunities for the organization of parallel teaching and control of knowledge, provide a real opportunity for the practical implementation of individualized teaching.

Thus, the use of IST in the teaching of translation disciplines significantly expands and diversifies students' opportunities, provides

access to various authentic materials, expands motivation to learn, provides an opportunity to work at a comfortable pace, which contributes to individualization and differentiation of learning.

УДК 378.147:81

Бужикова Р. І.,
канд. пед. наук, доцент (б. в. з.),
вчитель-методист,
приватна ЗОШ І–ІІІ ст. «Гіпаніс-ЕОС»,
Бужикова Т. О.,
викладач,
Технологіко-економічний коледж,
МНАУ, м. Миколаїв

FORMATION OF COMMUNICATIVE SKILLS IN FOREIGN LANGUAGES TEACHING VIA COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES

The use of communicative technologies in the education system is becoming increasingly important nowadays. These are, first of all, new technical means and information resources. At the same time, there are new forms and methods of teaching, an innovative approach to the teaching process, the purpose of which is the full involvement of students in the teaching process via the use of interactive and communicative methods.

One of the tasks of the communicative approach in this case can be considered the formation of communicative competence. At the same time, all other goals (educational, upbringing, development) are subordinated to the realization of this main goal. Since the use of Internet resources provides access to authentic and relevant information, as well as provides freedom of communication with native speakers, ie creates a natural language environment, regardless of social barriers, it can be assumed that communicative competence involves the ability to intercultural interaction.

Several types of didactic tasks can be solved on the basis of Internet resources: to replenish the vocabulary with lexical units of authentic texts, which can be taken from the Internet; to improve the skills of dialogical and monologic speech on the basis of problem discussion of information resources taken from the Internet; to form and improve language skills on the basis of elaboration of educational resources of various distance courses in a foreign language and special courses and disciplines; to form

motivation on the basis of systematic study of authentic materials. For this purpose it is necessary to choose the right methods of presenting information, creating conditions for practical consolidation of language skills for each student, choosing such teaching methods that would allow each student to show the activity and creativity in the educational process.

Language communication skills are developed through the possibility of using the Internet space and special opportunities: the organization of video conferencing, teleconferences, round tables, discussion clubs, synchronous audio communication and so on. An important condition for this is the use of high quality modern technologies. In addition, the use of computer applications facilitates the organization of oral or written (usually dialogic) communication in the teaching process.

Thus, the communicative competence of the student as a basis for achieving the skills and abilities of oral (written) communication involves them into the educational process of new and improved didactic techniques. Here it is important to choose an appropriate strategy that models communication, aimed at creating psychological and linguistic readiness for communication, the conscious understanding of the material. It is necessary that such a task makes it possible to involve all the knowledge and skills of the students actively. The use of communicative technologies in this strategy contributes to the growth of students' interest in learning a foreign language via the accumulation and expansion of their knowledge and experience.

Communicative language teaching via the communicative technologies emphasizes the importance of developing students' ability and desire to use a foreign language properly in order to communicate effectively and acquire new skills and knowledge. By developing communication skills, communicative technologies help to enhance lexical and grammatical skills, providing real interest and, consequently, effectiveness.

УДК 81'25

Єлісєєва С. В.,
старший викладач кафедри ТПП з АМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

THE PROBLEMS OF CONSECUTIVE NOTE-TAKING

By the nature of translation activities, two main groups are traditionally distinguished: interpretation and translation. Oral translation, or interpretation, in its turn, is subdivided into simultaneous, consecutive,

whispering, phrasal (paragraph-phrasal) translation, and «at sight» translation. Let's consider the consecutive interpreting and the use of interpreters' note-taking (INT) during its implementation.

The peculiar feature of consecutive interpreting is that the interpreter first has to wait for the speaker to give a part of his/her speech. After he pauses, the interpreter converts the utterance to the target language. The length of the speeches may vary from short consecutive interpretations, barely lasting more than 30 seconds, to long ones around 20 to 30 minutes. Note-taking, especially in long interpretation, is a skill employed in the process of conducting consecutive interpreting to improve the quality of the interpretation. The main use of notes in interpreting is that they serve as memory reinforcers, providing visual cues, and access difficult elements beyond recall at a later stage.

If the speaker speaks for too long without pausing for translation, uses relatively long segments, it is safer for the interpreter to take notes of what they hear. For this purpose a concise, symbolical notation can be used. The use of symbols instead of text has two advantages: 1) drawing symbols is much faster than writing words, especially when it comes to long or multi-word terms; 2) the use of abstract symbols enables the interpreter to think in language-independent visual concepts. This makes their speech more natural and less burdened by the grammatical structures of the source language.

A system of symbols emerged after interpreters abandoned stenography. Many symbols are already so established in the interpreter community that their original authors are unknown. A symbol meets its purpose if it satisfies three criteria: economy, precision and versatility. Difficulties in the interpretation of symbols appear when they are not universal, but created for use in one specific case.

The main problem of INT is not the writing process itself, but a lightning-quick process at the heart of which lies analysis and mental organization. Before an interpreter begins to make note-taking, he must first determine what information should be written down, while never losing sight of the information that comes next. As each idea comes in, it must be identified exactly what the speaker's point is, and how it relates to the previous idea, without missing the next one. The hardest part is about writing as little as possible so that a brain should be free up to listen to. This process demands incredible focus on the one hand, and an automatic notesystem on the other. The interpreter cannot waste time or brain space figuring out how to note something down. He must simply note it. But taking notes starts with listening, and until interpreter can listen and analyze expertly, he will not have anything helpful to jot down. The interpreter has to learn how to scrutinize a speech. He has to identify the ideas beneath the

words and to learn how to extract meaning. Note-taking in the process of consecutive interpreting requires active analyses for information retention and subsequent rendition.

The interpreter has to listen to his own interpretation. If the ideas are coming out garbled, it is not interpreter's note that needs work. It's his ability to identify the ideas and understand how they relate to one another that must be improved. That being the case, when it's time to drop the pen and listen until interpreter can clearly identify an introduction. The interpreter has to listen until he can explain, in one, clear, sentence, exactly what each part of the speech is about. He has to listen until he can understand that all words are not created equal and that it is how an idea relates to another that will breathe life into his interpretation. The interpreter has to listen until he doesn't need to listen anymore. And only then he should pick up his notepad and write.

Note-taking is partly the processing efforts attempted for the consecutive interpretation, including text analysis, gist extraction and effective message recall. Note-taking makes a valuable contribution of improving the accuracy of the interpreter's rendition to consecutive interpreting. The establishment of a systematic note-taking mode allows interpreters to gain access to composite memories and be able to deliver the interpreting in an efficacious manner.

INT is used for the purpose of fixing thoughts and their interconnections, but not for fixing of a word sound form. The interpreter fixes only the most important "supporting" elements of speech, which allows him to focus on the perception and memorization of what was said.

A big problem of interpretation is the emotional stress experienced by the interpreter. INT allows to overcome this problem partially by reducing memory pressure.

In 1971, Blissymbolics Communication International (BCI) was registered – a society that took responsibility for the improvement, systematization and dissemination of the language of bliss symbols, named after Charles Bliss (1897–1985), who published a book on semantography in 1949. The new language was intended to expand the possibilities of communication in a multicultural environment and was considered by its creators as an international language. Symbols that correspond to concepts are used as words in the bliss language. The active vocabulary of this language is about 100 words (although about 900 words were borrowed from the semantography). These characteristics also make it possible to see the similarities between the bliss language and INT.

The main problem of INT was and is the ability to highlight the main information in speech, to recognize the own symbols and combining them into a logical sequential presentation of the acquired information.

Котляр Г. Є.,
студентка 641 Мз групи,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

POETIC TRANSLATION AND TEXT INTERPRETATION

The main directions of interlingual comparisons are determined by the theory of translation and contrasting linguistics. The theory of translation is engaged in the establishment of regular natural functional and semantic identities between separate linguistic units of the two languages. At the same time contrasting linguistics which reveals the difference between foreign and native languages is essential for the method of teaching a foreign language. In accordance to this, it is necessary to further develop of theoretical aspects of translation related to the description of poetic text, where the language systems of images of two interrelated texts are analyzed – the text of the source language and its translated version. Similar works on the topic are known but there are only a few of them, while the relevance of such studies is undeniable as it is of both theoretical interests to linguists and it also has practical significance for translation studies.

The translation of poetic works is especially noticeable in the collision of form and content, and since both the content and the form are rarely reproduced, the translation of poetic works is not complete without «losses». According to Y. Naida, usually for the sake of content a translator has to sacrifice the form. However, the same author notes that, on the other hand, a lyrical poem translated by prose is not an adequate equivalent of the source language text. Although this translation conveys conceptual content, it does not reproduce the emotional color and aroma of the original, and the translator faces the task not only to convey information, but also to create a translation in about the same mood as the reader of the source language text has. Therefore in translation it is necessary to recreate accurately the rhythmic structure if possible, since it «forms the «skeleton» of poetic significance.»

However translation problems of poetic texts are not limited to grammatical differences and losses of emotional content of the text. Another important problem of such type of translation is that the difference in the semantic volume of words of different languages should also be taken into consideration while the search for the lexical equivalent. And this is not just a difference in a set of lexical semantic options. This is the difference in complex associations connected with each lexical semantic variant and as the result with the lexemes in general.

There is no doubt that in poetry the formal elements are given more attention than in prose. That is why while translating poetry we must recreate the metric form and combine the correct words with it, distribute words and phrases according to poems and stanzas in more or less close accordance with the source language text in order to preserve or to change the divisions and connections established in the source language text. Difficulties associated with the language differences often make the translator sacrifice differential values in order to maintain incomparably more information for this type of text contained in the pragmatic meanings. Both the form and the content of the text under translation must equally correspond to the form and content of the source language text. It follows that the poetic translation is not just translation in itself, but a translation interpretation of the source language text. We understand translation interpretation as the process of creative rethinking of the source language text, and the result of this process is the target language text.

УДК 811

Lymar M. Yu.,

Ph. D. in Political Sciences, Senior Teacher
English Theory and Practice of Translation Department,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv

ABBREVIATIONS AND THEIR TRANSLATION IN THE SOCIO-POLITICAL DISCOURSE

From the beginning of the XXI century, the English language is experiencing a «neological boom» that confirms the constant change of language and its modernization. Simplified language units help to save communicative space and to convey more information. Abbreviation (or shortening) serves as a kind of word-forming, the result of which is the emerge of new types of shortenings that serve for fixation new or renewed lexical units, such as the names of political parties, public organizations, establishments, etc.

Abbreviation (Italian *abbreviatura* or Latin *abbrevio* means *short*) is a compound word formed by the first letters or other parts of words that are components of the name or concept, which occur not only in modern texts, but also in ancient manuscripts. There are many types and classifications of shortenings and abbreviations according to different criteria. According to one of them, they include *initialisms* or *alphabetisms* that are formed by the

first letters of words in the abbreviated phrase, but the finished abbreviation does not sound like a new word (*the FBI* – Federal Bureau of Investigation; *CA* – Consular Affairs; *PD* – Public Diplomacy Section); *shortenings* are formed when a part of a stem is cut or end of the word has been omitted (*app* – application; *champ* – champion; *pro* – professional; *memo* – memorandum; *APPAL* – Appalachian State Low Level Radioactive Waste Commission); *contractions* that involve omitting a letter from the middle of a word (*Dr* – Doctor; *govt* – government; *opnl* – operational); and *acronyms* that consist of the first letters of each word and are pronounced or spelled as a single word – not by letters (*UNESCO* – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; *UNIDO* – United Nations Industrial Development Organization).

Abbreviations in socio-political texts are translated in a similar way to abbreviations in other areas. For an accurate translation, it is necessary to have a good understanding of the background, as the same shortenings may have different interpretations. For example, *G6* and *G7* could be translated as *шостий* and *сьомий рангу*, if they are deciphered as *Grade 6* and *Grade 7* in the context of civil service. Nevertheless, these shortenings could be understood as *Велика шістка* and *Велика сімка* in the international political context, since *G6* and *G7* mean *the Group of Six* (the former name) and *the Group of Seven* (the current name) – an informal international club that unites Great Britain, Germany, Italy, Canada, France, Japan and the USA. On the same principle, the *USA* could be translated as *Сполучені Штати Америки* or *армія США*; *RUS* – *російський* (Russian) or *Сільська служба з надання комунальних послуг* (Rural Utilities Service).

There are several options for translating abbreviations. First, a translator can refer to the full form of the abbreviation and translate it: *govt* – (government) – *уряд*; *BrStd* – (British Standard) – *британський стандарт*; *G7* – (the Group of Seven) – *Група семи* or *Велика сімка*. Second, equivalent shortenings could be used: *PC* (*personal computer*) – *ПК* (*персональний комп'ютер*); *FBI* (*Federal Bureau of Investigation*) – *ФБР* (*Федеральне бюро розслідувань*); *CIS* (*the Commonwealth of Independent States*) – *СНД* (*Співдружність незалежних держав*); *UNO* (*United Nations Organisation*) – *ООН* (*Організація об'єднаних націй*); *IAEA* (*International Atomic Energy Agency*) – *МАГАТЕ* (*Міжнародне агентство з атомної енергії*). Transcoding is the third approach: *NATO* (*North Atlantic Treaty Organization*) – *НАТО* (*Організація Північноатлантичного договору*); *ASEAN* (*Association of South East Asia Nations*) – *АСЕАН* (*Асоціація держав Південно-Східної Азії*); *IUPAC* (*International Union of Pure and Applied Chemistry*) – *ІЮПАК* (*Міжнародний союз теоретичної і прикладної хімії*). Fourth, a translator

can use descriptive translation: *INAD (Inadmissible Passenger)* – особа, якій відповідними органами відмовлено у праві на в'їзд до держави; *G/TIP (Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons)* – Відділ моніторингу та протидії торгівлі людьми (author's translation). Finally, one more approach is transcoding of the appropriate abbreviation's full form (usually used for translating the names of media agencies, publishing editions and so on): *BBC (British Broadcasting Corporation)* – агентство *Бі-Бі-Сі*; *CNN (Cable News Network)* – агентство *Сі-Ен-Ен*.

Understanding the ways of forming abbreviations makes it possible to translate them correctly that is extremely important for the interpretation of foreign texts and the ability to discuss politically and socially important topics. Thus, studying of abbreviations and their variations seems significant in linguistic theory and practice.

УДК 811

Чернова Ю. В.,
старший викладач кафедри ТПП з АМ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕКЛАДАЧІ

Сучасне українське перекладознавство сьогодні стає все більш актуальним, адже сфери зарубіжних літератури та кіно практично кожен день випускають новий продукт, який український перекладач бажає відкрити для вітчизняної аудиторії якомога швидше та точніше. Сучасна освічена молодь уже давно має змогу дивитися та читати в оригіналі, проте якщо цей фільм або твір ще не перекладені українською мовою, для них самостійний переклад продукції для ширшої аудиторії може стати цікавою задачею-викликом. Проте не є рідкістю, коли молодий перекладач не орієнтується на своїх попередників або сучасників та не цікавиться їх здобутками, адже він про них просто не знає. Працюючи з новим теоретичним курсом сучасного українського перекладознавства на півдні України ми зіштовхнулися з проблемою відсутності навчальної літератури, яка б розкривала студентству імена саме сучасних українських перекладачів, що працювали або працюють не з класичною, наприклад, літературою, яка більше не є для когось актуальною, а із сучасною продукцією кінематографу та літературної традиції. Проблем та перспектив сучасного українського перекладу торкається Вікторія Шайдт, яка

аналізує переклади, що були виконані О. Федорченко та У. Григораш, а також цитує перекладача Є. Кононенко. Жанна Клименко присвячує свої статті діяльності українських перекладачів, Ганна Улюра перераховує сучасних митців українського перекладу, які працюють з текстами, написаними самими різними мовами, від поширених англійської та німецької, до мов з балканської та скандинавської груп.

Було б зручно не шукати та комбінувати інформацію про сучасних українських перекладачів з різних джерел, а мати під рукою хоча б коротку збірку відомостей, яка висвітлює їх здобутки та помилки для студентів-послідовників. Ставимо за мету акцентувати увагу на декількох іменах сучасного українського перекладу в цій статті.

Розпочнемо плеяду сучасних українських митців перекладу з Дмитра Чистяка (1987 р. н.), молодого письменника, літературного критика та перекладача з французької мови, який, перш за все, відомий перекладами бельгійського письменника Моріса Метерлінка. Дмитро Олександрович стажувався у Європейському колегіумі художньої літератури (Бельгія), у Колегіумі перекладачів художньої літератури Лоорен (Швейцарія) та Міжнародному центрі художнього перекладу (Франція); виступав з лекціями та доповідями у багатьох європейських країнах. Дмитро Чистяк відзначений найвищою перекладацькою нагородою Королівства Бельгія – премією міністерства культури Федерації Валлонія-Брюссель (2012) за «високохудожнє відтворення текстів франкомовної бельгійської літератури та внесок у її розвиток за кордоном». Також є лауреатом премії ім. Г. Сковороди (2012) та літературної премії ім. М. Рильського (2013) за переклади творів Маргеріт Юрсенар; а за коментований переклад «Вибраних творів» Ш. Ван Лерберга він відзначений премією ім. П. Куліша Національної спілки письменників України (2014). Здобутки та нагороди Д. Чистяка можна перераховувати довго, адже його перекладацька творчість є надзвичайно плідною, завдяки своїм перекладам він дуже активно популяризує франкомовних авторів в Україні, а українських – за кордоном. Д. Чистяк мав ідею створення Гільдії перекладачів аби боронити останніх та змушувати видавців гідно оплачувати їх працю, проте розумів, що для цього потрібна людина, яка б займалася виключно цим, відмовившись від перекладацької роботи. На думку Дмитра Олександровича, кожен переклад – це новий твір, адже перекладач – це письменник, який наново переписує оригінал. Процес перекладу Чистяк називає співтворчістю з автором, «коли входиш у якийсь містичний інтертекстуальний контакт із первісною словесною субстанцією, яка була закладена на початку у цей твір. А після першого містичного сплеску-варіанту, шліфуєш, оперуючи знаннями з

мовознавства, літературознавства, перекладознавства, культурології, антропології. Але без містичної єдності з текстом переклад неможливо читати, слова нібито є, а немає внутрішнього зв'язку, загубилася та мить всередині. На жаль, багато перекладів мертвотні».

Михайло Найдан (1952 р. н.) – перекладач та письменник з галицьким корінням, який народився у штаті Нью-Джерсі, США. Саме він є людиною, що познайомила американського читача з творами Павла Тичини, Максима Рильського, Ліни Костенко, Юрія Андруховича, Юрія Винничука та багатьох інших. Найдан також перекладає з російської на англійську, зокрема, твори Марини Цветасвої. Для молодого перекладача діяльність Михайла Найдана є справжньою знахідкою, адже в кожному своєму інтерв'ю він дає професійні поради майбутнім спеціалістам. Михайло перекладає лише ті твори, які його захоплюють, та протягом цього процесу нерідко контактує з авторами для консультації. «Переклад поезії більше потребує слуху. Тут треба зберігати звукобудову оригіналу, а також те, що я називаю органічним ритмом... Зазвичай я швидко роблю перший варіант... Коли перекладаю поезію, часто читаю оригінал вголос, щоб увійти в мелодію та світ тієї поезії. Тоді полишаю переклад на декотрий час, аби відійти від нього...». Михайло Найдан один з тих діючих перекладачів, який постійно працює над іміджем України в світі та підтримує українську творчу молодь в Сполучених Штатах. Завдяки йому сьогодні можна побачити твори сучасних українських письменників у перекладі на американському книжковому ринку.

УДК 811.161

Жвава О. А.,
канд. філол. наук, доцент,
кафедра української філології та міжкультурної комунікації,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

РИБАЛЬСЬКА ЛЕКСИКА УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРОК БУЗЬКО-ІНГУЛЬСЬКОГО МЕЖИРІЧЧЯ

Вивчення особливостей говірки дає змогу простежити взаємодію говорів, діалектів та наріч, а також зберегти якнайширший самобутній матеріал для досліджень. Очевидно, що діалектні словники є важливим джерелом лінгвістичних, фольклористичних, етнографічних, культурологічних, історичних досліджень. 2018 року нарешті побачив світ фундаментальний «Словник українських говірок Бузько-Інгільського межиріччя». Збирання й записування лексичного матеріалу проводилося понад 40 років. У *Словнику*, який охоплює різні лексико-семантичні та лексико-тематичні групи, близько 20000 діалектизмів та їх варіантів. Оскільки досі не було спеціальних розвідок, присвячених вивченню рибальської лексики в говірках Бузько-Інгільського межиріччя, то це питання є актуальним. У діалектному словнику подано лексику територіальних діалектів, тлумачиться значення та слововживання, зафіксовано інформацію про зону поширення лексеми чи її окремого значення.

Лексика рибальства має певний інтерес для фахівців з історії, етнографії, фольклористики, оскільки ця група є не тільки відображенням процесу пізнання людиною світу, а й свідчить про ставлення наших предків до багатства природи. Також варто зазначити, що не всі назви риб і рибальських приладь зібрані й зафіксовані в лексикографічних джерелах. Специфіка досліджуваної тематичної групи полягає в наявності численних тематичних груп і підгруп, які є системним утворенням.

Тематична група «Знаряддя рибної ловлі»

Назви сітки

Пристрій для ловлі риби, зроблений із міцних ниток, які перехрещуються і закріплюються на однакових проміжках вузлами, має назви: *кани́ця*, *канка*, *клу́м'я*, *ор'їя*, *па́ка*, *паву́к*, *ку́кла*, *модло*, *саку́л'я*.

Сітку, якою ловлять камбалу, називають *ка́мбул'на с'їтка*, *к'ін'ця́*.

Рибальська сітка, якою ловлять бички, має назву *бичкова́ сі́тка*.

Сітка, якою ловлять раків, – *раге́л'а, раколо́у́ка*.

Невелика сіть, якою ловлять рибу два рибакі, ідучи вбрід, – *во́лик*.

Сітка з вічками 30х30 мм, якою ловлять тарань, кефаль, – *га́лиця'а*.

Риболовна сітка з кільцями у 20 мм, якою ловлять, головним чином, дрібну рибу, а велику – сітками з великими очами має назву *двац'а́тка*.

Подвійна рибачька сітка – *а́ва*.

Спеціальні ставні сіті ловити рибу – *а́хни*.

Рибальська сітка для підльодного лову риби – *коб'я́ла*.

Сітка, натягнута на кілька обручів, якою ловлять рибу, – *ме^нчере́жа*.

Сітка, у якої з обох сторін основного полотна прикріплюються додаткові сіті з різними очками, внаслідок чого риба заплутується, – *пе^нри́ж^н, пори́ж^н, пе^нри́ж^нна сі́тка, плу́танка, пу́танка*.

Сплетена з лози риболовна снасть, що має форму лійкоподібної корзини, має назви *буч, бо́чка, ве́ришка, веира́шка, коўбі́ха, коўи, кош, ко́шик, кубі́р, кубо́ша, л'іса, не́реита, хобо́ша*.

Густа сітка для ловлі риби на міліні – *бури́ло*.

Риболовне знаряддя типу пастки (сітка, натягнута на обручі), що його встановлюють на дно водоймищ, має назви *ве́нте^л, ве́нте^р, ўйати́рина, ўйа́т'ір, кло́ў'на, не^нре́тки, йа́тер*.

Невелика сітка з матнею для ловлі риби на неглибоких місцях – *брéден', бре^нде^н'н'о́к, брод'а́к, коше^н'л'ко́ві не́вод, т'агло́*.

Назви вудки

Знаряддя для ловіння риби, що звичайно складається з вудлища, волосіні й гачка, має назви: *удили́шче, уди́ло, у́д^тка, у́длишче, удо́чка*.

Вудка, гачки з приманкою якої лягають на дно, має назву *подо́вина, сподо́ука*.

Назви бовта

Тичина, жердина з порожнистим потовщенням на кінці – рибальське знаряддя, яким заганяють рибу в сітку, має назви: *боўкóн, боўта́ло, боўту́н, боўту́р, боўту́ха, боўту́шка, болт, брóхало, жухало, ко́лот, пу́гач, то́пило, храпа́к, хрoп, иту́рхало*.

Назви човнів

Човен, з якого ставлять авочні сітки – *а́ва*.

Великий човен називається *баї́да, дуб*.

Великий човен з овальним дном – *дуб'і́ука*.

Невеликий човен – *душoгуб^нка*.

Човен, заповнений аж до бортів рибою, – *зали́га*.

Човен певної форми – *казáнка*.

Невеликий надувний гумовий човен, на якому рибалки виходять ловити рибу, – *ре"зінка*.

Тематична група «Елементи знарядь рибного лову»

Поплавок на рибачкій сіті має назви: *ба́бпка, бабо́к, балбе́ра, балбе́рка, буї, галага́н, жмак, майа́к, плава́к, плаўка, поплаве́ц', пробпка*.

Прикріплена на кінці волосіні блискуча металева пластинка, що використовується як принада для риби, – *блэ́ска, блеис'н'а́, бли́скаўка, бли́скотка, бл'аша́нка*.

Отже, тематичні групи назв знарядь лову та їх частин об'єднує декілька підгруп. Оскільки назви рибальства у степових говірках не були предметом системного опису, то у їх вивченні й полягає новизна і актуальність цієї розвідки та майбутніх студій.

УДК 811.161.2'271 (043. 2)

Зинькова А. А.,
канд. філол. наук,
доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв

МОВА – П'ЯТА ЕФІРНА СТИХІЯ СВІТУ

*Ну що б, здавалося, слова ...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!*

Т. Шевченко

Корені культури мовлення як наукової дисципліни сягають глибинних шарів історії людства. Носії мови вже давно помітили дієвість точного і влучного слова, зафіксувавши свої спостереження в міфах, легендах, фраземах, наприклад: *Мова – душа народу; Шабля рани́ть голову, а гостре слово – душу; Слухай тисячу разів, а говори один раз; Від теплого слова і лід розтає* тощо.

На сьогодні в науковій літературі поняття «культура мовлення» вживається в двох значеннях, а саме: ним позначають дотримання ustalених мовних норм усної і писемної літературної мови, а також цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети та обставин спілкування та розділ мовознавства, що досліджує проблеми нормалізації мови.

Розмежуймо поняття «усне» і «писемне» мовлення, котрі є складовими поняття «культура мовлення». Усне мовлення первинне. Письмо є вторинним, додатковим щодо усної мови і виникає як спосіб її фіксації. Усне мовлення передбачає співрозмовника або спрямоване на певний склад слухачів, а також має відповідати ситуації; писемне ж мовлення не передбачає безпосереднього співрозмовника (до речі, мова – загальне поняття, незалежне від обставин спілкування; мовлення ж конкретне, має певну мету, зумовлене ситуативно, в ньому можливі елементи випадкового. Отже, навчати мови потрібно через мовлення).

Досить довгий час ми не мали державності, а наші поневолювачі усілякими засобами упродовж віків намагалися вирвати з уст народу рідну мову – головний чинник формування нації в умовах бездержавності. Але болюча мовна проблема повинна викликати не беззмістовне нарікання на інших, окрім себе, не мітингове галасування, а наполегливу, розумну працю над Словом. Працю, що повинна охопити всю націю. Працю, у якій немає дрібниць. Мовознавча ж думка повинна резонувати в культурі народу, в культурі самих носіїв мови.

А тому, головним засобом для підвищення культури власного мовлення (чи то усного, чи то писемного) є читання відповідної фахової літератури. Принагідно зазначимо, що теоретичні основи культури мовлення як наукової дисципліни почали розробляти в 50-ті роки ХХ століття. Чимало ґрунтовних праць з культури українського мовлення написали науковці Курило, Сулима, Смеречинський, Гладкий, Плужник, Єрмоленко, Бабич, Чак, Пономарів, Сербенська та ін.

Улюбленою літературою повинен бути і тлумачний словник. Просто читати словник – це не така вже незвична й дивацька річ, як може видатися на перший погляд. Дороговказом нам є мудрі поради Максима Рильського:

Не бійтесь заглядати у словник:

Це тишиний яр, а не сумне провалля...

Ще одним джерелом для удосконалення та ушляхетнення власного мовлення є шедеври української, світової та перекладної літератури.

Мова є складовою понять «етичне» й «естетичне». Етичне в мові – конкретно-історична система мовних ресурсів відповідно до форми моральної свідомості й поведінки людини, що передбачає ефект добра чи покарання зла. Естетичне в мові – форма мовленнєвої діяльності людини, спрямована на створення прекрасного (наприклад, твору) або на оцінювання наслідків творчої діяльності людини в усіх сферах її соціальної та індивідуальної практики. Тому єдність етичного й естетичного виявляється на рівнях загальнонародного та індивідуаль-

ного, ситуаційного мовлення. Одним із прикладів етики спілкування є вимога до вживання особових займенників *ти* і *ви*, так звана «пошання множина» чи «множина ввічливості». Уживання щодо однієї особи займенника *ви* функціонують автоматично і є фактом мовленнєвим і психологічним. На сьогодні поширене звертання на *ви* до мало-знайомих осіб чи старших за віком від мовця. Історично звернення до особи на *ти* – східнослов'янське, на *ви* – західноєвропейське, диференціація цих звертань розпочалася у XVII столітті і мала не лише етичний, а й соціальний зміст. Характерно, що сьогодні нормою звертання до батька чи матері є форма *ти*, що здебільшого виконує інтимізуючу функцію, проте в локальному мовленні здавна закріплена форма *ви*, котра не суперечить мовній системі. Отже, форми *ти* і *ви* – мовні засоби етики (як і стилістики). Іншою етикетною ситуацією є лексеми на позначення поняття «звертальна форма», котру треба добирати відповідно до характеру стосунків, ситуації без грубої фамільярності чи «загравання» зі співрозмовником. Найкоректнішим варіантом є звертання до людини на ім'я чи ім'я та по батькові. Формою звертання в україністиці є клична, наприклад: *Тетяно, Ольго, Андрію, Богдане, Анатолію Петровичу, Іване Тарасовичу, Катерино Августівно, Єлизавето Андріївно* тощо. Хоча, в сучасному мовленні «мода» також активно виявляє себе, наприклад, у раритетних лексемах: *фотель, світлина, поінколи, з'ява, суголосний, набутки, розвій, навчитель, зазнайомитися* тощо, або новотворах: *ок, лайкни, редукуймося, загуліть, чатимосся, зафрендитися* тощо.

Одним з ключових компонентів виразності мовлення є міміка і жести. Вони повинні бути органічними елементами спілкування, нести ознаки індивідуальності мовця, а «не бути взятими напрокат».

Отже, висока культура мовлення – це постійна інтенсивна робота думки; уміння чути себе та співбесідника; читання літератури з різних стилів та її різновидів; засвоєння норм та правил літературної мови; корегування набутих раніше знань відповідно до вимог часу; уміння бути свідомим мовлянином і відмовлятися від улюблених слів чи висловів, якщо вони не доречні, забувати власне «Я», власні амбіції заради рідного слова, цілої нації. Завдання не з легких, але ж дар Рідної Мови – це великий Божий дар, який слід належно цінувати й плекати протягом усього життя, бо «Слова – це кольорові камінці. Мало їх назбирати – треба ще навчитися з них узори викладати», – писала Ірина Вільде.

Харчук О. В.,
старший викладач кафедри української філології
та міжкультурної комунікації,
ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв

ВИВЧЕННЯ ДІЄСЛІВ У БОЛГАРСЬКІЙ МОВІ ПОРІВНЯНО З УКРАЇНСЬКОЮ

Вивчення болгарської мови учнями та студентами тісно пов'язане з певною специфікою викладання, психологічними та методичними аспектами розуміння іншої мови. Із методичної точки зору навчання розглядається як посилене щоденне вивчення, тренування, виконання вправ та завдань, завдяки яким через певний проміжок часу мова є вивченою і вже використовується як засіб професійної діяльності. Вивчення мови нашими студентами відбувається шляхом порівняння фонетичного, лексичного та, безперечно, граматичного рівнів української і болгарської мов.

Болгарська система дієслів відрізняється від української своїм багатством та різноманіттям щодо відношення великої кількості форм для вираження темпоральних відношень. Найголовніші елементи в значенні дієслова – це дієслівна функція, що представляє його лексичне значення та особа дієслова, яка є найсуттєвішим елементом його граматичного значення, котра виражається через закінчення дієслова. Існують і, так звані, допоміжні дієслова, які служать для утворення складних дієслівних форм (*съм, бъда, ща*). Проте важливу роль у болгарському реченні має дієслово-зв'язка *съм* (*бути*). На відміну від української мови, таке дієслово не опускається в мовленні. І в реченнях типу: *Я студент, Вона викладач (Аз съм студент, Тя е преподавателка)* студенти найчастіше роблять помилки, використовуючи при перекладі форму: *Я е студент*. Форми допоміжного дієслова відмінюються за особами в однині та множині, а також є енклітиками, тобто такими, які за наголосом приєднуються до попереднього слова. Наведемо зразок відмінювання допоміжного дієслова в болгарській мові:

Единствено число (однина)

1 лице (особа) *Аз съм* (я є)

2 лице (особа) *Ти си* (ти є)

3 лице (особа) *Той, тя, то е* (він, вона, воно є)

Множествено число (множина)

1 лице (особа) *Ние сме*

2 лице (особа) *Виe сте*

3 лице (особа) *Те са*

Дієслова в болгарській мові завдяки багатій морфологічній системі, визначаються такими граматичними категоріями: особа, число, спосіб, час, вид, стан. На відміну від української мови, у болгарській інфінітив не використовують, а тому форма 1 особи однини теперішнього часу для дієслів є головною, яка тлумачиться в словниках як початкова, основна форма, наприклад: *рисувам (малювати), мисля (думати), пиша (писати)* та інші.

Перехідні дієслова в болгарській мові означають прямі відношення між дією та предметом, які виникають як продукт чи результат дії і пояснюють іменники, що безпосередньо пов'язані з дієсловом: *Решавам математика (вирішую математику), купувам книга (купую книгу)*. Неперехідні дієслова потребують пояснення іменника з прийменником: *Отивам в университета (іду в університет), влизам в аудиторията (заходжу до аудиторії)*.

Категорія виду в болгарській мові представлена видовою парою *свършен – несвършен вид* (доконаний – недоконаний вид), проте, на відміну від української мови, для болгарської, в більшості випадків, характерна афіксальна система словотворення, де основним є суфіксальне словотворення видової двійки: *набода – набождам (наколоти – наколювати), произведа – произвеждам (виробити – виробляти), учредя – учредявам (заснувати – засновувати)*. Проте багато видових пар утворюються і за допомогою префікса, а тому, якщо так звані суфіксальні двійки студенти запам'ятовують складніше, то утворення префіксальних видових пар не є проблемою. Для розрізнення формальних відношень дієслів в болгарській мові використовуються префікси *-на, -под, -пред, -из, -при, -пре, -по* та інші: *пиша – подпиша, напиша, препиша, предпиша (писати – підписати, написати, переписати, прописати)*.

Порівняно з українською мовою, у болгарській використовуються чотири способи дієслів, що вказують на відношення чи ставлення особи, яка говорить до дії, котра відбувається. Таким чином, у болгарській мові є дійсний, умовний, наказовий та особливий спосіб, який називається *преизказно наклонение*. Цей спосіб означає дію, про яку особа, що говорить, повідомляє зі слів інших. Отже, усі дієслова мають дев'ять часових форм не тільки в дійсному способі. Цей спосіб передачі інформації широко використовується в народній творчості та особистих творах наших студентів. Болгарська дієслівна система є складною для опанування, а тому вимагає глибокого аналізу, запам'ятовування та проведення тісних паралельних досліджень із системою дієслів в українській мові.

Кицан О. О.,
викладач,
кафедра української філології та міжкультурної комунікації,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

АКЦЕНТУАЦІЯ ВІДСУБСТАНТИВНИХ ТА ВІДАД'ЄКТИВНИХ ПРИСЛІВНИКІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

В українському мовознавстві дослідженню акцентуації повнозначних частин мови приділяється належна увага. Серед них можна відзначити праці Л. Булаховського, З. Веселовської, В. Скляренка, В. Винницького, К. Іваночка, Б. Пристая, Л. Легкої, Р. Міджина, А. Зинякової, В. Желязкової, С. Пономаренка, А. Полуєктової. З-поміж досліджень, присвячених наголошенню прислівників, варто зазначити про праці К. Іваночка, В. Гальчук. Вони великою мірою висвітлюють питання акцентуації згаданого класу слів, проте системний аналіз змін, які відбувалися в лексико-граматичному класі прислівників потребують особливої уваги. Найповніше висвітлив акцентуацію прислівників В. Винницький у монографії «Українська акцентна система: становлення, розвиток». Науковець не зараховує прислівники до акцентних типів подібно до іменників і прикметників, а живає терміни «коренева», «суфіксальна», «префіксальна» акцентуація. Окрім того, аналіз акцентуації згаданого класу слів побудований за способами словотвору.

Префіксальну акцентуацію мають прислівники, які не зберігають наголошування мотивувальних основ. Серед префіксальних утворень вони складають найбільшу кількість. До префіксальної акцентуації належать прислівники, мотивовані словами різних лексико-граматичних класів.

З-поміж префіксально-суфіксальних прислівників досить широко виступає префіксальна акцентуація. У таких випадках вони не зберігають наголошування мотивувальних слів, а мають відтягнений наголос на префіксі. Із префіксальним акцентуванням функціонують прислівники, мотивовані словами різних морфологічних класів: іменниками, прикметниками, числівниками, дієсловами.

У сучасній українській мові префіксально-суфіксальні відіменникові прислівники, які охоплюють значну кількість похідних адвербіальних утворень, мають префіксальну, кореневу та суфіксальну акцентуацію і належать до таких акцентно-дериваційних типів, як: АД К, АД ФК.

Акцентно-дериваційний тип К (кореневий) становлять такі відсубстантивні утворення: *довѣрху* ← *верх* (Погр. ОС, 171), *довіку* ← *вік* (Погр. ОС, 171), *надвѣрі* ← *двѣр* (Погр. ОС, 351), *докупи* ← *купа* (Погр. ОС, 173), *збоку* ← *бік* (Погр. ОС, 228), *здаду* ← *зад* (Погр. ОС, 235).

Акцентно-дериваційний тип ФК (флексійно-кореневий) становлять такі відсубстантивні прислівники: *вгору* ← *гора* (Погр. ОС, 175), *взимку* ← *зима* (Погр. ОС, 73), *впору* ← *пора* (Погр. ОС, 124), *вовіки* ← *вікі* (Погр. ОС, 103). Суфіксальні прислівникові утворення є найпоширенішими в сучасній українській мові. Найчастіше вони зберігають акцентуацію твірних слів. Суфіксальні відад'єктивні прислівники мають кореневу, флексійно-кореневу та суфіксально-кореневу акцентуацію і належать до таких акцентно-дериваційних типів: АД К, АД ФК, АД СК.

Акцентно-дериваційний тип К (кореневий) становлять такі відприкметникові утворення: *хитро* ← *хитрий* (УЛВН, 690), *сито* ← *ситий* (УЛВН, 601), *тихо* ← *тихий* (УЛВН, 650), *ласо* ← *ласий* (Погр. ОС, 139), *босо* ← *босий* (УЛВН, 53), *весело* ← *веселий* (Погр. ОС, 72).

Акцентно-дериваційний тип ФК (флексійно-кореневий) становлять такі відприкметникові прислівники: *сухо* ← *сухий* (Погр. ОС, 552), *низько* ← *низький* (Погр. ОС, 371), *мало* ← *малий* (Погр. ОС, 321), *слабо* ← *слабий* (УЛВН, 609), *дорого* ← *дорогий* (Погр. ОС, 176), *глухо* ← *глухий* (Погр. ОС, 141), *молодо* ← *молодий* (Погр. ОС, 340).

Акцентно-дериваційний тип СК (суфіксально-кореневий) становлять такі відприкметникові прислівники: *високо* ← *високий* (УЛВН, 235), *широко* ← *широкий* (Погр. ОС, 617), *глибоко* ← *глибокий* (УЛВН, 237). Префіксально-суфіксальні відприкметникові прислівники мають префіксальне, кореневе і суфіксальне наголошування і в межах словотвірної пари можуть деталізувати ці характеристики.

Акцентно-дериваційний тип К (кореневий) становлять такі відприкметникові прислівники: *сповна* ← *повнцій* (Погр. ОС, 538), *затепа* ← *теплий* (Погр. ОС, 224), *надовго* ← *довгий* (Погр. ОС, 352), *стиха* ← *тихий* (Погр. ОС, 545), *зліва* ← *лівий* (Погр. ОС, 237).

До **акцентно-дериваційного типу ФК (флексійно-кореневого)** належать такі відприкметникові прислівники: *спроста* ← *простій* (Погр. ОС, 540), *змолоду* ← *молодий* (Погр. ОС, 239), *злегка* ← *легкий* (УЛВН, 243), *зблизька* ← *близький* (УЛВН, 223).

Акцентно-дериваційний тип ФП (флексійно-префіксальний) становлять такі відприкметникові прикметники: *заново* ← *новий* (Погр. ОС, 215), *зослипу* ← *сліпий* (Погр. ОС, 243), *зозла* ← *злий* (Погр. ОС, 243), *наглухо* ← *глухий* (Погр. ОС, 349), *насухо* ← *сухий* (Погр. ОС, 362).

Отже, відсубстантивні та відад'єктивні прислівники в сучасній українській мові в одних випадках зберігають акцентуацію твірних слів, в інших мають відтягнений наголос на корені.

УДК 81-115'37:[811.161.2+811.111](043.2)

Пономаренко С. С.,
канд. філол. наук, доцент,
кафедра української філології та міжкультурної комунікації,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ ІЗ СУБ'ЄКТНОЮ СЕМАНТИКОЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Суб'єктні семантико-синтаксичні відношення встановлюються в словосполученнях, у яких головний компонент має семантику дії, процесу чи ознаки, а залежний – діяча, суб'єкта, тобто безпосереднього виконавця названої дії, процесу чи носія ознаки: *зораний трактором* (СУМ-11, с. 226), *прибрана сестрою* (СУМ-11, с. 562), *revealed by the painter* «розкритий живописцем» (Wild., с. 7), *killed by an elephant* «вбитий слоном» (Wild., с. 10). Цей тип смислових відношень як цілком самостійний і окремий від інших типів не всі мовознавці виокремлюють. На думку І. Вихованця, усі можливі семантико-граматичні відношення між компонентами підрядних одиниць-конструкцій слід звести до трьох типів: атрибутивні, субстанціальні й адвербіальні. Його позицію підтримує К. Шульжук, наголошуючи на тому, що їх можна деталізувати щодо змістового наповнення складників мовної одиниці. Інші мовознавці, як-от: Н. Валгіна, А. Загнітко – подають більш розгорнуту класифікацію, виділяючи п'ять типів: атрибутивні, об'єктні, суб'єктні, обставинні та комплетивні.

Ми передбачаємо, що словосполучення із цим типом семантико-синтаксичних відношень значно відрізнятиметься в англійській та українській мовах через типологічний різний характер граматичної будови.

За морфологічною природою залежного компонента словосполучень із суб'єктними відношеннями поділяються на:

1. Дієслівні – стрижневий член здебільшого є зворотним дієсловом, а нестрижневий – іменником або особовим займенником в орудному відмінку з агентивною семантикою: *регенерується ним* (Розд.,

с. 159), *досліджуються вченими* (СУМ-11, с. 385). Наведені одиниці-конструкції одержують такі англійські відповідники: *is being regenerated by him, are being studied by scientists*. В українській мові, на відміну від англійської, показником зворотності виступає постфікс – ся/-сь. Структурні відмінності також спричинені розгалуженою системою часів в англійській мові й особливостями утворення пасивного стану.

2. Дієприкметникові – словосполучення, у яких використовується дієприкметник (у ролі головного слова) із залежним від нього іменником у формі орудного відмінка: *зарєєстрований батьком* (Розд., с. 201), *затверджена директоркою* (Розд., с. 82). В англійській мові вживається Participle II з прийменниково-іменниковою формою: *adopted by the Ministry* «прийнятий міністерством» (Огв., с. 59), *approved by a committee* «затверджений комітетом» (Огв., с. 83).

3. Прикметникові – головним елементом є прикметник, який утворено від дієслова, а залежним – іменник в орудному відмінку із суб'єктною семантикою: *здійснений майстринею* (СУМ-11, с. 541), *здоланий лицарем* (СУМ-11, с. 499). В англійській мові також існує низка віддієслівних прикметників, які мають закінчення *-ing* або *-ed*, підпорядковані компоненти (іменники) вживаються з ними винятково з прийменником *by*: *captivated by the villain* «полонений лиходієм» (CD), *entertained by Mr Darcy* «розважена містером Дарсі» (Aust., с. 121).

1. Іменникові – у мовних конструкціях цього типу опорним членом виступає іменник-девербатив, що зберігає первинне значення дієслова дії чи процесу. В українській мові нестрижнєве слово може стояти у формі або орудного відмінка, або родового: *прядіння бабусею* (СУМ-11, с. 365), *повчання няні* (СУМ-11, с. 698), *повеління царя* (СУМ-11, с. 638). Англійські віддієслівні іменники (verbal nouns), морфологічним показником яких є суфікс *-ing*, представляють дієслово на субстантивному рівні. Такі іменники можуть означати дію, її результат або процес. Залежний елемент виражається іменником із прийменником *of* чи *by*, що вказує на суб'єкт дії: *whining of the scooter* «виття скутера» (CD), *learning by the pupils* «навчання учнями», *gathering by the officers* «збір офіцерами» (FD).

Варто зазначити, що в обох зіставлюваних мовах, окрім іменника, у залежній позиції можуть уживатися особові займенники: *сказане нею* (Розд., с. 249), *виконується ними* (Кок., с. 153), *is being seduced by him* «спокушається ним» (Огв., с. 17), *diverted by them* «перенаправлено ними» (Aust., с. 286). Здебільшого подібні словосполучення можна перетворити на синтаксичні одиниці вищого рівня, які за своїм функційним характером уже будуть не номінативними, а комунікатив-

ними: *Вона сказала; Вони виконують; He seduces* «Він спокушає»; *They diverted* «Вони перенаправили». Хоча дослідники, які ґрунтовніше вивчають цю проблему, висувають тезу про те, що субстантивні сполученнєві структури, до яких належать словосполучення із суб'єктним значенням, мають комунікативний потенціал. Г. Гасюк зауважує, що якщо б комбінації слів або навіть одне повнозначне слово не несли інформації, то вони б не могли трансформуватися в речення чи текст. М. М. Антонович на прикладах рекламних іменникових слоганів переконливо доводить, що, незважаючи на свою стилістичність, вони містять у собі досить вичерпну інформацію.

Реалізовувана семантика суб'єктних мовних одиниць має широкий діапазон. Оскільки нестрижневі компоненти виступають зі значенням діяча процесу чи дії, то слід детальніше простежити на позначення чого вони можуть уживатися:

– виконавець дії: певної фізичної дії (*гнеться ним* (Кок., с. 155), *is being cut by the gardener* «вирізається садівником» (CD)), локативної, зокрема пересування в просторі (*везеться отаманом* (СУМ-11, с. 316), *is being moved by him* «везеться ним» (Aust., с. 239));

– суб'єкт усної мовленнєвої діяльності: *розповідається очевидцями* (Андр., с. 284), *проговорюється ним* (Андр., с. 19), *has been said by my director* «було сказано моїм директором» (FD), *has been told by him* «було сказано ним» (Aust., с. 446);

– агенс розумової діяльності: *розучується школярем, студіюється педагогами* (СУМ-11, с. 800), *were scrutinized by the chemists* «були розглянуті хіміками» (FD).

Досить часто виникають труднощі у встановленні типу семантико-синтаксичних відношень у словосполученнях, як-от: *благання Марічки* (СУМ-11, с. 191), *серезки Олени* (СУМ-11, с. 137), *confession of Mr. Darcy* «зізнання містера Дарсі» (Aust., с. 333) та ін. Суб'єктні значення між складовими таких одиниць не постають у «чистому вигляді», а поєднуються разом з іншими смисловими відтінками:

– означально-присвійними: *розпорядження поліції* (Андр., с. 19), *приїзд Френка* (Андр., с. 40), *suit of Lydia* «сукня Лідії» (Aust., с. 384), *the arrival of my step-daughter* «приїзд моєї пасербиці» (FD);

– об'єктними: *автор концепції* (Андр., с. 91), *виконавець пісні* (Андр., с. 110), *an employee of the refinery* «працівник нафтопереробного заводу» (CD), *a guest of the hotel* «гість готелю» (Aust., с. 85).

Як бачимо, семантичні зв'язки між опорним і нестрижневим елементами в субстантивних мовних конструкціях можуть бути доволі різноманітними. Випадки одночасного збігу в одній граматичній формі декількох видів відношень потребують уважного аналізу головного

слова, на яке здебільшого припадає змістове навантаження одиниці. Прийнято вважати, якщо стрижневий член здатний на трансформацію, то автоматично такі словосполучення зараховують до суб'єктних: *повага учительки – учителька поважає* (СУМ-11, с. 631), *поміч матері – мати помагає* (СУМ-11, с. 127), *a consultation of the dermatologist* «консультація дерматолога» – *the dermatologist consults* «дерматолог консультує», *the encouragement of the committee* «заохочення комітету» – *the committee encourages* «комітет заохочує» (FD). При визначенні смислових зв'язків варто враховувати й те, що стрижневий компонент у наведених нами прикладах виражений віддієслівним іменником.

Отже, одиниці-конструкції із суб'єктним значенням в обох мовах мають схожі семантичні відтінки. Щодо плану вираження, то тут простежуються розбіжності. В англійській мові в ролі нестрижневого елемента вживається прийменниково-іменникова форма, а в українській – іменник у певному відмінку. Основні відмінності спостерігаються у словосполученнях, у яких головний елемент є дієсловом, віддієслівним іменником або прислівником.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ: ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

ПІДСЕКЦІЯ: Нові виклики у навчанні професійної англійської мови студентів-нефілологів

<i>Войцьо І. М.</i> Проблеми психологічного здоров'я населення.....	1
<i>Грищенко Г. Ю.</i> Pros and Cons of Cognitive Easiness at English Classes	3
<i>Гришкова Р. О.</i> Методичний супровід навчання ділової англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей.....	5
<i>Постикіна Є. Г.</i> Читання іноземною мовою в інформаційну епоху: зміст, навчання, мотивація	7
<i>Рябова Ю. М.</i> Блогосфера як засіб сучасної професійної журналістської комунікації.....	9
<i>Шейна О. О.</i> Медіаосвіта: теоретичні основи	10
<i>Шмуля Л. В.</i> Language Picture of the World as a Result of Reality Cognition and Conceptualisation	12
ПІДСЕКЦІЯ: Нові тенденції у перекладі та стилістиці з німецької мови	
<i>Барцева Н. А.</i> Концепт «СТРАХ» у філологічних дослідженнях.....	15
<i>Ворона Т. О.</i> Електронний ресурс «Deutsche Welle» як додатковий інструмент вивчення німецької мови	17
<i>Димінська О. І.</i> Роль лінгвокультурологічного аспекту в перекладі.....	18
<i>Жебко О. О.</i> Комп'ютерна лексика та особливості її відтворення українською мовою.....	20
<i>Ілясова В. О.</i> Способи відтворення безеквівалентної лексики при перекладі художніх творів	22
<i>Корягіна А. Ю.</i> Блог як сучасна форма медіатексту	24

<i>Мукатасва Я. В.</i> Композиція німецькомовної глоси у змістовому аспекті	25
<i>Ромовська В. В.</i> Особливості перекладу суспільно-політичних реалій з німецької українською мовою	27
<i>Шуманська М. Б.</i> Слова-реалії та способи їх відтворення у перекладі	29

ПІДСЕКЦІЯ: Романська філологія

<i>Кириленко О. В.</i> Французькі прислів'я і приказки та їх відтворення в українській мові	32
<i>Науменко А. А.</i> Семантизація фонічних структур у перекладі	34
<i>Стодолінський Д. І.</i> Культурологічний аспект вивчення іспанської мови: символізм архітектурного шедевра Антоні Гауді «Храм Святого Сімейства»	35

ПІДСЕКЦІЯ: Німецька філологія та методика викладання німецької мови та літератури у вищій школі

<i>Вакуленко Т. І.</i> Ефективність стратегій вивчення лексики на заняттях німецької мови для студентів-германістів	39
<i>Вісько Г. Г.</i> Тексти Жака Камбрі і літературний етнообраз Бретані в художніх творах XIX століття	41
<i>Кіршова О. В.</i> Strategien für das Lesen, Hören und Hör-Sehen im Deutschunterricht	44
<i>Кондрацька П. О.</i> Мовні знаки конкретної поезії	45
<i>Максимчук С. М.</i> Perfekt in der Alltagskommunikation im österreichischen Deutsch («Präteritumschwund»)	47
<i>Польберг Л. В.</i> Лінгвістичний аналіз мовної норми	49

ПІДСЕКЦІЯ: Нові тенденції у перекладі та стилістиці з англійської мови

<i>Агєєва-Каркашадзе В. О.</i> Translation of Emotional Dominant	51
<i>Бужиков Р. П., Болтаєва Ю. П.</i> The Use of Internet Blogs in Teaching Intercultural English Communication	52

Бужикова Р. І., Бужикова Т. О. Formation of Communicative skills in Foreign Languages Teaching via Communicative Technologies	54
Єлісєєва С. В. The problems of consecutive note-taking	55
Котляр Г. Є. Poetic translation and text interpretation.....	58
Лимар М. Ю. Abbreviations and Their Translation in the Socio-Political Discourse	59
Чернова Ю. В. Сучасні українські перекладачі.....	61

ПІДСЕКЦІЯ: Українська філологія

Жвава О. А. Рибальська лексика в українських говірках Бузько-Інгульського межиріччя	64
Зинякова А. А. Мова – п’ята ефірна стихія світу	66
Харчук О. В. Вивчення дієслів у болгарській мові порівняно з українською	69
Кицан О. О. Акцентуація відсубстантивних та відад’єктивних прислівників у сучасній українській мові	71
Пономаренко С. С. Зіставний аналіз словосполучень із суб’єктною семантикою в українській та англійській мовах	73

ДЛЯ НОТАТОК

Редактор *А. Бурмус*.
Технічний редактор, комп'ютерна верстка *Н. Кардаш*.
Друк *С. Волинець*. Фальцювальні-палітурні роботи *О. Мішалкіна*.

Підп. до друку 02.11.2021.
Формат $60 \times 84^{1/16}$. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 4,88. Обл.-вид. арк. 4,27.
Тираж 41 пр. Зам. № 6455.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.

